

Резиме на предизвиците во справувањето со трговијата со луѓе заради трудова експлоатација во земјоделскиот сектор во регионот на ОБСЕ

Заднински документ за Конференцијата на Сојузот против трговија со луѓе:
Технички семинар за справување со трговија со луѓе заради трудова експлоатација
која се фокусира врз земјоделскиот сектор

Виена, 27 и 28 април 2009 година

ISBN: 978-92-9234-428-3

Published by the OSCE Office of the Special Representative and Co-ordinator for Combating Trafficking in Human Beings
Wallnerstr. 6, 1010 Vienna, Austria

Tel: + 43 1 51436 6256

Fax: + 43 1 51436 6299

email: info-cthb@osce.org

Internet: www.osce.org/cthb

© OSCE/ Office of the Special Representative and Co-ordinator for Combating Trafficking in Human Beings

All rights reserved. The contents of this publication may be freely used and copied for educational and other non-commercial purposes, provided that any such reproduction is accompanied by an acknowledgement of the OSCE/ Office of the Special Representative and Co-ordinator for Combating Trafficking in Human Beings as the source.

This publication was made possible by the generous support of the Government of Iceland and the Permanent Mission of Iceland to the OSCE

Канцеларија на Специјалниот претставник
и координатор за борба против трговија со луѓе

Резиме на предизвиците во справувањето со трговијата со луѓе заради трудова експлоатација во земјоделскиот сектор во регионот на ОБСЕ

Заднински документ за *Конференцијата на Сојузот против трговија со луѓе:*
Технички семинар за справување со трговија со луѓе заради трудова експлоатација
која се фокусира врз земјоделскиот сектор

Виена, 27 и 28 април 2009 година

Содржина

ПРЕДГОВОР И ПРИЗНАНИЈА	7
ИЗВРШНО РЕЗИМЕ	9
ТРУДОВА ЕКСПЛОАТАЦИЈА ВО ЗЕМЈОДЕЛСКИОТ СЕКТОР	
1. Преглед	18
1.1 Вовед	18
1.2 Трговија со луѓе со цел за трудова експлоатација: меѓународна правна рамка	19
1.2.1 Стандарди против трговија со луѓе	20
1.2.2 Стандарди на работничките права	21
1.2.3 Стандарди за работниците емигранти	22
2. Разбирање на проблемот: Зошто трговија со луѓе цути во земјоделскиот сектор?	26
2.1 Општи карактеристики на земјоделската работа	26
2.2 Скорешни трендови кои влијаат врз земјоделството	29
2.3 Жени и деца земјоделски работници и емигранти	32
2.4 Идентификување на трговија со луѓе во земјоделството	34
2.4.1 Општи сценарија на трговија со луѓе во земјоделскиот сектор	34
2.4.2 Примена на меѓународната дефиниција	36
3. Предизвици и добри практики	40
3.1 Предизвици со коишто се соочуваат државните органи	40
3.2 Предизвици со кои се соочуваат невладините организации (НВОи) и синдикатите	43
3.3 Добри практики	44
4. Заклучок	48
АНКЕС 1: Проучувања на случаи на трговија со луѓе во земјоделството	50
АНКЕС 2: Примери на програми за сезонски земјоделски работници	53
АНКЕС 3: Примери на добри практики	55
СПИСОК НА КРАТЕНКИ	60

Предговор и признанија

Имам задоволство да го претставам Пригодниот документ, насловен како „Резиме на предизвиците во посветувањето внимание на трговијата со луѓе заради трудова експлоатација во земјоделскиот сектор во регионот на ОБСЕ.“ Ова е третиот во низата пригодни документи, со којшто се продолжува работата на мојата канцеларија во борбата против трговијата со луѓе со цел спроведување на Акциониот план на ОБСЕ од 2003 година, посветувајќи посебно внимание на средината во којашто се одвива трговијата со луѓе со цел за трудова експлоатација во државите учеснички во ОБСЕ.

Првиот и вториот Пригоден документ се занимаваа со неодољните предизвици во трудовата експлоатација, кои се движат од различните предизвици со кои се соочуваат правните одговори на трговијата со луѓе со цел за трудова експлоатација, до деталите на идентификацијата, спречувањето и кривичното гонење на престапниците со цел донесување правда за жртвите на трудовата експлоатација, и пред сè нејзино спречување. Овие пригодни документи се резултат на две конференции на *Сојузот против трговија со луѓе* со кои се поттикна интересот меѓу државите учеснички во поглед на потребата од борба против трудовата експлоатација како што е одразено во дополнителните заложби на ОБСЕ во Министерските одлуки за трговија со луѓе за трудова експлоатација од 2006 година во Брисел и од 2007 година во Мадрид.

Овој трет Пригоден документ претставува анализа на трудовата трговија со луѓе во еден посебен економски сектор, земјоделството, во којшто, според Меѓународната трудова организација (МОТ), се вработени над една милијарда луѓе широм светот. Земјоделството е вториот најголем сектор на вработеност, особено за жените и младите. Оваа темелна анализа на актуелните предизвици во рамките на земјоделскиот сектор има за цел да им помогне на државите учеснички, креирачите на политиките и невладините организации (НВОи) во идентификувањето на структурните прашања и недостатоци на овој сектор коишто ја предизвикуваат или влошуваат ранливоста на работникот, со цел подобро посветување внимание на нив на еден системски начин.

Овој документ е прв од овој вид со кој се посветува внимание на трговијата со луѓе за трудова експлоатација во земјоделскиот сектор широм регионот на ОБСЕ. Со него се расветлува секторот во којшто работниците се општо експлоатирани, но честопати се незабележливи. Се надевам дека овој документ ќе послужи како корисно политичко средство за донесувачите на одлуки и практикувачите, и дека ќе ни помогне повторно да размислиме и да поставиме прашања во врска со начинот на којшто овој сектор функционира во моментот. На пример, како можеме да ги прилагодиме практиките за да ја подигнеме свеста за подобра превенција и идентификација? Исто така, со него се нагласува итноста сите влади да ги зајакнат напорите во поглед на поддржувањето на работничките права во согласност со националното законодавство и меѓународните инструменти.

Со употреба на специфични проучувања на случаи, овој трет Пригоден документ ги илустрира структурните карактеристики со коишто работниците стануваат ранливи на експлоатација низ искуствата на самите работници. Потребни се цврсти докази и информации, анализа и политичка волја за да може да му се посвети соодветно внимание на овој проблем. Постои политичка рамка, а сега владите мора да бидат поактивни во заштитата на земјоделските работници и нивните права.

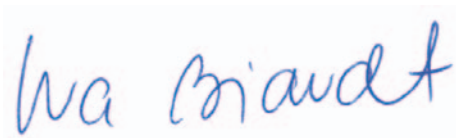
Овој Пригоден документ е резултат на посветена работа од страна на многумина луѓе. Пред сè, авторите на заднинскиот документ, Али Јернов (Alli Jernow) и Кејти Томсон (Katy Thompson), како и учесниците на нашите конференции, кои беа во можност да споделат со нас дел од нивното широко искуство и знаење.

Второ, мојата советничка Анелисе Ѓомес де Араухо (Anelise Gomes de Araujo), којашто соработуваше со авторите од зачетокот на проектот до неговата презентација како заднински документ за “Техничкиот семинар за справување со трговија со луѓе со цел за трудова експлоатација која се фокусира врз земјоделскиот сектор“, одржана во Виена во април 2009 година. Нејзината компетентност на ова поле даде придонес за документот со којшто се обезбедуваат информации во врска со трудовата трговија со луѓе во еден сектор којшто до денес е многу малку анализиран. Таа ја разви заднинската и интелектуална рамка за семинарот и го состави неговото Извршно резиме.

Трето, Рут Ф. Поџман (Ruth F. Pojman), мојата заменичка, којашто го приреди и лекторираше овој трет Пригоден документ и обезбеди фотографии и релевантни случаи на трговија со луѓе.

Четврто, Бланка Тапиа (Blanca Tapia), мојот офицер за јавно информирање, којашто раководеше со процесот на производство и ја дизајнираше оваа публикација, и Доминик Адеј Балинова (Dominique Adey Balinova), мојата административна асистентка, којашто помагаше при лектурата и приредувањето и обезбеди административна поддршка.

На крајот, му се заблагодарувам на сиот мој персонал – советници, секретари и стажанти – коишто, со нивната непроценлива работа и поддршка, дадоа придонес во одличната тимска работа чијшто добар резултат е овој документ.

Ева Бијаудет (Eva Biaudet)

Специјален претставник и координатор за борба против трговија со луѓе

Виена, јули 2009 година

Извршно резиме

СОЈУЗ ПРОТИВ ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ

„Технички семинар за трговија со луѓе со цел за трудова експлоатација која се фокусира врз земјоделскиот сектор“

Според МОТ, земјоделството е клучен економски сектор за земјите ширум светот, во кој се вработени повеќе од една милијарда луѓе. Понатаму, земјоделската работа има силна врска со сиромаштијата во повеќето земји ширум светот и останува вториот најголем извор на работни места, од особена важност за жените и младите луѓе. На 27-28 април 2009 година под покровителство на *Сојузот против трговија со луѓе* се одржа “Техничкиот семинар за трговија за трудова експлоатација која се фокусира врз земјоделскиот сектор“ во Виена. Овој технички семинар беше организиран во духот на **Одлуката Бр. 3/06 Борба против трговија со луѓе**, со коешто се задолжува КСП под покровителство на Специјалниот претставник да „преземе одговорност во рамките на ОБСЕ во врска со одржувањето и олеснувањето состаноци за размена на информации и искуства меѓу националните координатори, претставници назначени од страна на државите учеснички и експерти за борба против та трговија со луѓе“¹ и **Одлука Бр. 8/07 за борба против трговија со луѓе со цел за трудова експлоатација**. Семинарот се фокусираше подлабоко врз искуствата и научените лекции засновани врз постоечките практики кај државите учеснички во поглед на трговија со луѓе за трудова експлоатација во земјоделскиот сектор, како и обезбедување можност за учесниците да ги идентификуваат општите предизвици. Свкупната цел на овој настан беше да се собере експертиза, како и да се зајакне дијалогот и размената на информации меѓу националните власти кои се занимаваат со ова прашање, кон крајната цел на давање поддршка и охрабрување на државите учеснички во спроведувањето на заложбите на ОБСЕ, со истовремено обезбедување место за размена на информации и мрежно поврзување.

Техничкиот семинар собра заедно над 100 експерти, вклучувајќи владини претставници (на пр. претставници од агенциите за трудова инспекција, спроведување на законот, социјалните служби, имиграција, обвинители и други релевантни власти), меѓународни организации и НВОи од државите учеснички во ОБСЕ и Партнерите за соработка. Техничкиот семинар овозможи платформа за размена на информации во врска со добрите практики во поглед на разбирањето на проблемот, идентификацијата, заштитата и помошта на жртвите, како и судското гонење на случаите. Клучните тематски точки нагласени за време на конференцијата беа:

1 Одлука на Советот на министри Бр. 3/06 Борба против трговија со луѓе.

- важноста од разбирањето на земјоделскиот сектор и неговите системски проблеми и како тие влијаат врз работниците со тоа што тие стануваат поизложени на ризик од та трговија со луѓе;
- потребата од прилагодување на сегашните практики на идентификација во рамките на еден повеќедисциплинарен пристап;
- потребата од реконструирање на поимите за помош, заштита и надомест за лицата жртви на трговија со луѓе; и
- користа од повеќедисциплинарната соработка во кривичното гонење, заедно со предизвиците со кои се соочуваат властите на ова поле. ;

Воведни забелешки

Државите учеснички беа потсетени од страна на Специјалниот претставник на ОБСЕ за заложбите, особено за Одлуката на Советот на министри Бр. 14/06 коешто ги повикува властите да осигурат дека во нивните трудови права се одразени минималните работнички стандарди и дека овие права треба да се спроведуваат со цел да се намали потенцијалот за трговија со луѓе. Понатаму, постои потреба од подобрување на пристапот на жртвите до помош и правда по пат на упатувачки механизми. Потребно е поголемо дејствување на национално ниво, заедно со посебното внимание кон ранливите групи (т.е. нередовните емигранти, жените и децата). Анализирањето на различните форми на трудовата трговија со луѓе од страна на економскиот сектор може да биде важен придонес за земјите и други учесници, помагајќи им да се здобијат со подлабоко разбирање на овој сложен и во голема мерка скриен проблем, бидејќи секој сектор на стопанството има различни структурни карактеристики и се регулира со различни закони. Недостатокот од идентификација на лицата жртви на трговија со луѓе во земјоделскиот сектор може да биде позначајна во споредба со другите облици на трговија со луѓе. Меѓу најпроблематичните области кои се посочени се: зависноста на работниците од работодавачите (вклучувајќи и поврзување на работникот со одреден работодавач); помалку легални канали на миграција за сезонските работници во земјоделскиот сектор; и постојаниот стереотип за тоа дека во овој сектор доминираат мажи, додека исто така опфатени се жените и децата. Многумина земјоделски работници се соочуваат со физичко насилство, но, главно, тие се повеќе склони кон тоа да искушат понапредни облици на принуда и контрола, како и опасни работни услови, коишто влијаат и врз нивното физичко и врз психолошкото здравје.

„Трипартитните“ конституенти на МОТ (на пр. владите, организациите на работодавачи и работничките организации) имаат многу важна улога во борбата против овие облици на модерно ропство, во тесна соработка со други партнери. Исто така, беше нагласено дека со фокусирањето врз определен сектор ова може да им помогне на учесниците подлабоко да навлезат во причините и последиците од трговијата со луѓе, земајќи ги предвид прашањата на синцирот на понуда кои инаку би можеле да се занемарат, како и посебните работнички уредувања коишто преовладуваат во овој сектор кои би можеле да ја зголемат ранливоста на работниците на сериозна експлоатација чии причинители се нивните работодавачи. Проучувањата на случаи во заднинскиот документ покажуваат дека најранливи се работниците емигранти, дека се вмешани трудовите претприемачи или агентите за вработување и дека работниците на почетокот можат да бидат „доброволни прифаќачи“ на работата но потоа да откријат дека не се во состојба да заминат поради одземањето на пасошите или заплашување. Исто така, проучувањата на случаите укажуваат на тоа дека работниците се предмет на лажни ветувања во поглед на платите и други услови (т.е. неприфатливи стандарди на сместување, долги и тешки работни часови и прекумерни одбитоци од платата, заедно со многу ниски плати или тарифите по парче производ коишто можат да бидат причина за должничко-обрзувачки ситуации). Беше нагласено дека физичкото насилство и заканите се употребуваат за заплашување на работниците, вклучително и кон членовите на семејството во матичната земја. Примери за наведените добри практики опфатија: дозвола за престој, заштита и помош на жртвите, поддршка за правата на земјоделските работници емигранти од страна на синдикатите, итн.

Седница 1: Разбирање на проблемот

Оваа седница беше посветена на разбирањето на структурните причини за ранливоста на работниците, односно кои се карактеристиките на секторот и работниците, и како тие придонесуваат кон ранливоста и експлоатацијата. Говорниците (т.е. еден консултант и НВО – Кав ЛаОвед и Центарот за женски иницијати-

ви „Сана Сезим“) споменаа голем број прашања коишто предизвикуваат ранливост кај работниците, како што се: сезонска и/или привремена работа којашто е исклучена од заштита, пониски плати од просечните и обично изолација поради фактот дека тие работат во рурални области. Беше нагласено дека овој облик на работа е еден од најнерегулираните системи изземен од трудови инспекции, додека работниците исто така се соочуваат со јазични бариери што води кон слаби нивоа на интеграција. Општо земено, тешко може да се досегне до работниците поради големата подвижност на сезонската работа. Голем број говорници посочија дека нискоквалификуваните работници се подготвени да ги прифатат овие работи и покрај тешкотиите, и дека постои општ недостаток од поддршка од страна на заедницата. Исто така, работниците се честопати соочени со должнички обврски и се изложени на расизам и дискриминација. Општо земено, на земјоделските работници им недостига информираност во врска со нивните права, други можности да најдат работа, услуги и поддршка, и како да се пожалат од работодавачот. Затоа, говорниците заклучија дека овие работници искусуваат висок степен на повеќестрана зависност од нивните работодавачи.

За време на оваа седница беа исто така споменати примери за добра практика коишто ги опфаќаат поднесувањата жалби од страна на НВОи против работодавачи; па сепак властите не се секогаш многу услужливи. Важно е да се истакне дека губењето на престојот е директна последица од губењето работа, што води кон депортација. Како резултат на тоа, поврзувањето на определен работодавач со дозволата за работа ги прави работниците позависни од своите работодавачи, што може да доведе до висок ризик на експлоатација. Друг проблем со којшто се соочуваат НВОите во обидите за пружање помош на лицата жртви на трговијата со луѓе се јазичните и комуникациските бариери, заедно со кусокот од човечки ресурси.

Седница 2:

Идентификација на случаи на трговија со луѓе со цел за трудова експлоатација во земјоделскиот сектор

Втората сесија беше насочена кон обезбедување информации за тоа како случаите на трговија со луѓе со цел за трудова експлоатација во земјоделскиот сектор се изразуваат (како на пример модели, општа практика на експлоатација и показатели) преку употребата на конкретни примери/проучувања на случаи во рамките на националното законодавство, како и акции кои водат кон препознавање на таквите случаи, вклучувајќи ги пропустите. Еден од клучните аспекти на оваа седница беше да им се разјасни на присутните како луѓето кои биле жртви на трговија со луѓе можат да бидат препознати, важноста од работењето во рамките на повеќедисциплинарниот пристап како и предизвиците за спроведување на целата таа работа.

Коалицијата на работниците од Имокале (НВО) истакна дека во текот на нивното работење, случаите со земјоделски работници кои биле држени спротивно од нивната волја не биле аномалии, туку дека всушност прилично висок процент од севкупната работна сила на фармата биле таму спротивно на нивната волја. Што се однесува до работата на препознавање, беше истакнато дека „ропството не постои во вакуум; не постои во изолација; туку тоа се наоѓа на крајниот дел на континуумо на трудовите злоупотреби“.² Всушност, лошите работни услови овозможуваат плодна почва во која ропството може да пушти корени (на пример, наемнини по единица производ под линијата на сиромаштија, без придонеси, без право за платена прекувремена работа, без права на организирање, итн.), кои не ги погодуваат само емигрантите туку и жителите; па така учесниците мораат да бидат внимателни во поглед на внатрешната трговија со луѓе. Бидејќи земјоделската работа е важен економски сектор, тоа може да им помогне на органите задолжени за спроведување на законот или на креирачите на политиките во препознавањето на жртвите, како и да ја вклучи заедницата преку процес на едукација и подигнување на свеста во контекстот на работничките права. Надворешните работници се клучна компонента во работата за превенција и препознавање. Во насока на ова, кога зборуваме со работниците неопходно е да се дискутираат со нив севкупните човекови права (т.е. правото да се напушти работното место), доколку тие самите себеси не се препознаваат како лица кои биле жртви на трговија со луѓе. Генерално, улогата на социјалните услуги е од огромно значење во процесот на пружање помош на жртвите на трговија со луѓе.

Искусвата на Отсекот за плати и работни часови (Министерство за труд на САД) и на Управата за социјална инспекција (Министерство за социјално осигурување на Белгија) покажаа дека трудовите инспектори имаат

2 Лаура Џермино (Laura Germino), Коалиција на работниците од Имокале (CIW) (Coalition of Immokalee Workers).

клучна улога во препознавањето на луѓето кои се жртви на недозволена трговија, во превенцијата на таквата трговија преку унапредувањето на работничките стандарди, како и за поддршката во истражувањето на случаите кои можат да завршат со кривично гонење. Беа нагласени спроведувањето, усогласеноста во помошта, партнерството и напорите во соработката како ефективна стратегија за исполнување на работата на Отсекот за плати и работни часови (ОПРЧ). Исто така, водење истраги кои се во врска со спроведувањето на законот и осигурување на почитувањето од страна на работодавачот по пат на интервјуа и други методи (на пр. примени плати, одработени часови, направени одбитоци, начини на превоз до работа, животните и работните услови), покажаа добри резултати. Во однос на опсегот на истражувањето од страна на ОПРЧ, важно е да се истакне дека можат да се идентификуваат ситуации каде што работниците можат да бидат заплашувани, заканувани, или држени против своја волја.

Координацијата беше потцртана како клучен фактор за секое успешно спроведување инспекција, на тој начин олеснувајќи ја размената на информации и соработката меѓу инспекциските служби. Управата за социјална инспекција напомена дека во Белгија постои општа служба на Службата за социјално разузнавање и истражување, којашто ги координира инспекциските политики на четирите поважни инспекциски служби на повисоко управно ниво во земјата. Понатаму, на локално ниво постојат оперативни инспекциски единици, коишто се состојат од сите релевантни партнери во борбата против нелегалната работа и социјалната измама (со претставниците на инспекциските служби, полицијата, обвинителот). Размените на информации и состаноците се одвиваат редовно, а исто така се спроведуваат и заеднички акции од страна на инспекторите и органите задолжени за спроведување на законот. Беше нагласено дека еден важен координативен инструмент којшто до сега постои само две години во Белгија е базата на податоци ЏЕНЕСИС (GENESIS) којшто им допушта на сите социјални инспектори да видат кои работодавачи се испитуваат од страна на која било друга инспекциска служба, кои престапи се пријавени во минатото, и кој инспектор ја врши истрагата. Исто така, во Белгија се придава поголема важност на придонесот на социјалната инспекција кон случаите на трговија со луѓе, чишто правни истражни надлежности се широки, а нивното финансиско влијание врз престапниците е од голема важност.

Севкупно, горните примери ја потврдија важноста на еден повеќе-дисциплинарен пристап во рамките на широк опсег на различни учесници, вклучувајќи ги контактите со обвинителите. Во поглед на научените лекции, тие можат најдобро да се резимираат со: „од пресудна важност за секој социјален инспектор да биде постојано свесен за наидувањето на потенцијални ситуации на трудова експлоатација и за запознавање со потенцијалните жртви на трговија со луѓе... Инспекторите мора да бидат многу свесни за какви било показатели на трговија со луѓе на коишто наидуваат, исто така при рутински проверки. Во кусиот временски период на една теренска инспекција, тие треба да ја здобијат довербата на потенцијалните жртви со цел да соберат важни информации. Премногу често, се плашам дека вистинските жртви на трговијата со луѓе се депортираат по инспекцијата, во тие случаи веројатно е престапите за експлоатација и трговијата со луѓе никогаш да не се откријат. Затоа подигнувањето на свеста кај инспекторите е толку многу важно.“³ Како резултат на тоа, обуката и подигнувањето на свеста на работниците и на заедницата претставува клучен аспект во спречувањето и идентификувањето на лицата коишто биле жртви на трговија со луѓе.

Седница 3:

Мерки за помош и заштита на жртвите на трговија со луѓе со цел за трудова експлоатација во земјоделскиот сектор

Третата седница имаше за цел да обезбеди информации во врска со посебните потреби на жртвите во рамките на поширокиот контекст на заштита (т.е. непосредна помош, медицинска и правна помош, психолошко советување, итн.), со цел да се даде пример за посебните потреби на лицата жртви на трговија со луѓе во земјоделскиот сектор преку употреба на конкретни примери/проучувања на случаи. Исто така, оваа седница покажа примери од случаи на предизвици со коишто се сретнале обезбедувачите на социјални услуги, вклучувајќи ги адвокатите во нивната тековна работа со лицата жртви на трговија со луѓе.

Лекарите без граници (МСФ Италија) работи со земјоделски работници емигранти преку мобилни медицински и социјални екипи во централна и јужна Италија со првенствено фокусирање врз помошта, особено пристапот

³ Петер Ван Хаувермерен (Peter Hauwermeiren), Министерство за социјална безбедност.

до здравствената заштита и подобрувањето на животните услови. Интервенција се случува главно онаму каде што потребите се посериозни. Во 2007 година, организацијата организираше прашалник со цел да ги идентификува потребите и карактеристиките на целната група со цел обезбедување услуги. Резултатите покажаа дека земјите на потекло варираат од потсахарска Африка до новите земји членки на ЕУ (на пр. Романија и Бугарија), додека 97% од испитаниците беа мажи, повеќето недокументирани. Анализите исто така укажаа на масовна експлоатација (пр. задолжително плаќање на посредниците) и лоши животни услови (на пр. повеќе од 60% од испитаниците живееле во напуштени куќи, без директен пристап до вода, електрична струја или греење), како и слаб пристап до здравствена заштита. Студијата укажува на фактот дека повеќето здравствени услови се поврзани со работните и животните услови, како што е инфективната болест на дишните патишта. Како последица на ова, МСФ Италија започна да работи со локалните власти со цел да се посвети внимание на голем број прашања, вклучително и подобрен пристап до чиста вода и олеснет пристап до здравствена заштита.

ИОМ Москва ги сподели резултатите добиени по пат на Програмата за борба против трговија со луѓе во Руската Федерација, преку заеднички напори и проактивно учество на руската влада и на меѓународната заедница. Резултатите од програмата даваат неколку примери на случаи на експлоатација во земјоделскиот сектор; па сепак е важно да се истакнат тешкотиите во откривањето на овој облик на кривично дело. Врз основа на податоците собрани во рамките на проектите против трговија со луѓе спроведени од страна на ИОМ во земјата, од вкупниот број на 330 жртви на трговија со луѓе на кои им било помогнато до сега во рамките на проектот, 45% биле вовлечени во принудна работа, од коишто 28 жртви биле експлоатирани во земјоделскиот сектор, повеќето емигранти. Резултатите од помошта обезбедена од страна на ИОМ во горе наведените случаи укажуваат на фактот дека лицата жртви на трговија со луѓе биле држени во лоши животни услови и, како последица на тоа, страдале од различни физички нарушувања (на пр. кардиоваскуларни и респираторни болести, проблеми со очите и инфективни болести како што се туберкулоза, бронхитис и пневмонија, како и уролошки и отоларинголошки нарушувања). Исто така, врз основа на еден од презентираниите проучувања на случаи, жртвите биле присилени да работат долги часови, во несоодветни услови како што се лошо осветлување и во подруми без греење. Како резултат на тоа, според медицинските заклучоци, на голем број лица жртви на трговија со луѓе би им било неопходно долготрајно медицинско лекување на физичките нарушувања предизвикани од искуството на трговијата со луѓе, особено: гастритис поради постојана слаба исхрана; остеогенетски нефропатии и проблеми со грбот предизвикани од долгите часови работа во подгрбавена положба; проблеми со бубрезите поради престојување во незагреана зграда; панкреатитис; како и емоционални растројства. Значајно е да се истакне дека, по добивањето соодветна помош, психолошката состојба на жртвите се подобрила како резултат на индивидуална и групна терапија.

Двете презентации дадоа примери за силната врска меѓу лошите животни и работни услови со патологиите од коишто страдаат лицата жртви на трговија со луѓе. Овие два примера овозможуваат корисна илустрација на видовите услуги коишто би требале да и се обезбедат на оваа целна група.

Проектот за правда на доелеништвото, Јужен правен центар за сиромаштија, образложи голем број општи заштитни и посебни заштитни механизми на земјоделската работа во Соединетите американски држави, вклучувајќи ја и заштитната повторна авторизација на жртвите на трговија со луѓе, законот за заштита на сезонските земјоделски работници емигранти и регулативите за гостинските работници. Беа истакнати голем број клучни фактори коишто доведуваат до трговија со луѓе за земјоделска работа и експлоатација, какви што се: исклучување од одредени трудови закони, статус на доселеници, изолација/непристапност до информирање и застапници, сезонска работа, емиграција, неспроведување на законите, повеќекратни зависимости, дискриминација на работното место и во заедниците, како и јазичните бариери. Во однос на проблематичните области поврзани со доселеничкиот статус: без документи, без преносливост, и честопати подложност на високи такси за вработување. Понатаму, голем предизвик е зависноста од трудовите претприемачи/под-изведувачи, особено кога се поднесува тужба од името на жртвите на трговија со луѓе. Од позитивна гледна точка, недокументираниите емигранти се опфатени со работничките закони и имаат полн пристап до судовите, на тој начин поттикнувајќи ги да истапат со жалби. Граѓанските спорови ги води Јужниот правен центар за сиромаштија во името на клиентите (лицата жртви на трговија со луѓе), и на жртвите им се доделуваат спогодби. Врз основа на искуството стекнато при обезбедувањето правна помош на лицата жртви на трговија со луѓе, Центарот ја имаше следнава препорака: потребата од обезбедување еднаков пристап до судовите без оглед на статусот, регуларизација/социјални услуги за жртвите на трговија со луѓе, еднаква опфатност согласно работничките закони, преносливост, следење/лиценцирање на трудовите претприемачи и вработувачи и кривична одговорност на одгледувачите за прекршување на законите.

Седница 4:

Истрага и кривично гонење на случаи на трговија со луѓе со цел за трудова експлоатација во земјоделскиот сектор

Конечната седница се фокусираше врз научените лекции и предизвиците од истрагите до кривичното гонење на случаите на трговија со луѓе во земјоделскиот сектор врз основа на минати или актуелни случаи. Еден од клучните аспекти на оваа седница беше да и се обезбедат на публиката конкретни примери на повеќедисциплинарна тимска работа во текот на процесот, како пример на добра практика.

Управата за гранична полиција (Република Србија) истакна дека нејзината земја има подготвено голем број мерки на национално ниво за борба против трговија со луѓе, меѓу кои: национален координатор, специјализиран тим, ратификација на меѓународни инструменти и префрлување во националното кривично право, национална стратегија, како и Национален акционен план (нацрт). Од 2003 година, покренати се 166 кривични случаи против 385 нелегални трговци со луѓе, додека беа идентификувани 307 жртви. Од 1 март 2004 година, интегриран е систем на социјална заштита во услугите, во заеднички проект со Министерството за труд и социјални работи и со Мисијата на ОБСЕ во Србија. Агенцијата за координација на заштитата од трговија со луѓе го има за главна задача осигурувањето на правата на жртвите, идентификувањето и помагањето на жртвите и координирањето на активностите на владата и на НВО агенциите. Понатаму, агенцијата исто така поднесува пријави за барање за привремен престој од името на жртвите. До сега, пружена е помош на 298 лица жртви на трговија со луѓе. Двата примера на презентирани случаи ги покажаа следниве карактеристики: употреба на лажни ветувања за време на процесот на вработување, одземање на пасошите, лоши животни и работни услови, ограничување на движењето, ирелевантни долги работни часови, „препродавање“ на жртвата, повеќекратна зависност, изолатија, закани за насилство и страв од апсење и депортација.

Одделот за борба против кривичните дела поврзани со трговија со луѓе (Украина) изложи дека тие имаат подготвено сеопфатен механизам за посветување внимание на трговија со луѓе кој се движи од целосна усогласеност на Кривичниот законик со Протоколот од Палермо, до специјализиран Оддел за борба против кривични дела поврзани со трговија со луѓе. Од 2000 година, идентификувани се 2.628 жртви, како и 2.331 случаи на трговија со луѓе. Во врска со кривичното гонење на случаите беше истакнато дека (од 2001 до 2007 година) судовите успешно решиле 461 случаи. Во поглед на трговија со луѓе за трудова експлоатација, 50% од пронајдените случаи се во земјоделскиот сектор. Во 2008 година Одделот се занимаваше со десет случаи на трговија со луѓе во земјоделскиот сектор, од коишто два беа меѓународни (кои се состоеа од 50 лица жртви на трговија) додека осум беа внатрешни случаи на трговија со жртви од Молдавија, Монголија и Узбекистан. Главните области на експлоатација се: одгледување зеленчук, сточарство, одгледување сено, и други видови земјоделска работа каде што жртвите морале да работат 17-19 часови дневно. Основните споменати ризични групи беа: трудови емигранти, бездомници, жители на руралните области (привлечени од можноста за краткотрајно вработување). Насилството и заканите по живот беа наведени меѓу средствата кои ги употребувале нелегалните трговци со луѓе во однос на жртвите. Врз основа на информациите собрани од случаите, вработувањето се вршело по пат на огласи во весници а жртвите биле пренесувани во групи од по седум до десет луѓе. Повеќето работници биле присилувани да работат на приватни фарми: биле заклучувани навечер, пасошите им биле одземани, а нивните услови за живеење биле без основните хигиенски потреби. Од 2008 до 2009 година, идентификувани се 50 жртви. Доказите за таквите случаи се собрани најмногу по пат на огласите во печатените медиуми, заклучоците од испитувањата на вештаците експерти на информациите од жртвите добиени од страна на властите за спроведување на законот во земјите на дестинација, експертизата овозможена од жртвите, информации од властите задолжени за спроведување на законот во земјите на дестинација, авионски билети и, најмногу, од сведочењата на жртвите. Во 2009 година, започнати се кривични случаи против нелегалните трговци со луѓе. Меѓу предизвиците при документирањето и истражувањето на случаите на трговија со луѓе со цел за трудова експлоатација во земјоделскиот сектор, беше споменато, е потребата од докажување на експлоатацијата од самиот почеток на случајот, бидејќи е полесно да се соберат такви докази за случаите на внатрешна трговија со луѓе. Исто така, тешкотијата да се докаже намерата за експлоатација во времето на процесот на вработување, недостатокот од искуство во документирањето на случаите и во обете земји на потекло и на дестинација, различни законодавни системи и отсуство на специјализиран персонал за оваа тематика беа исто така наведени како предизвици.

Централната канцеларија за борба против нелегалната работа во Франција ја фокусираше својата презентација врз примерот на проучување на случај во врска со едно француско претпријатие идентификувано од страна

на голем број учесници (вклучувајќи и трудови инспектори) како полски земјоделски работници на коишто им била дадена работа преку кооперанти. Прекршоците направени од страна на француското претпријатие се движат од симулирање на платите (непријавена работа и плаќање на социјалните служби), до вработувањето странци без соодветни работни дозволи. Постојаните жалби ги навеле властите да отворат судска истрага, за да ги сосредоточат сите поврзани напори и информации во рамките на едно единствено досие. Заднинските информации за случајот покажаа дека претпријатието имало канцеларија во земјата на потекло која била задолжена за вработување на земјоделски работници, додека во земјата на дестинација неговите дејности биле главно насочени кон барање работа. Поголемиот дел од вработувањата и барањето работа се вршеле по „прекажан устен пат“ а договорите за работа врз основа на „потреба“. Биле потпишани договори меѓу агенцијата за вработување и работниците, а била наплаќана месечна такса за вработување, додека на работниците им била ветаена исплата кога ќе се вратат во земјата на потекло. Во текот на истрагите се утврдило дека работниците имале лоши услови на живеење и работа (на пр. долги работни часови, напорни работи, итн.). платите не им биле исплатени, а вработените немале никаква социјална заштита. Предизвиците од овој случај укажуваат на голем број научени лекции, како што се: потребата од подобрување на идентификацијата на жртвите, тешкотиите во идентификувањето случаи поради мноштвото места на вработување, како и проблеми во добивањето информации од земјата на потекло. Искуството укажа на фактот дека, иако биле присутни елементи на трговија со луѓе, во времето на истрагата случајот не се третираше како случај на трговија од страна на властите; па сепак многу нешто е научено од ова искуство.

Белгискиот обвинител искажа дека, во Белгија, само 3% од активното население е ангажирано во сезонска работа во земјоделскиот сектор (повеќето семејни претпријатија). Понатаму, работодавачите не се секогаш обврзани да плаќаат придонеси за социјално осигурување за одредени категории работници; на пример, во определени земјоделски дејности. Што се однесува до работниците емигранти, тие се повеќето сезонски и недокументирани. Врз основа на претставениот случај, започната е истрага од страна на властите задолжени за спроведување на законот во 2008 година со цел испитување на вработувањето на недокументираните работници на извесна фарма за собирање јаболки. Во интервенцијата на властите задолжени за спроведување на законот во соработка со властите за социјална инспекција се идентификуваа 11 работници без соодветни социјални документи. Случајот покажа голем број карактеристики: многу лоши услови на живеење и работа, никаква социјална заштита на работниците, употреба на закани поврзани со статусот на работниците и повеќекратна зависност од работодавачот/кооперантите. Беа истакнати предизвиците поврзани со идентификувањето случаи. Сепак, важно е да се нагласи дека Белгија има многу добар тим од искусни НВОи коишто пружаат помош и интервенција во таквите случаи. Во секој од двата презентирани случаи беа постигнати убедувања и меѓу размислувањата дадени во еден од случаите беше фактот дека сторителите ја искористиле ранливата состојба на работниците, им плаќале неразумна плата, и не им обезбедиле социјално осигурување.

Завршни забелешки

Во нејзините завршни забелешки, Специјалниот претставник на ОБСЕ ги резимираше резултатите од техничкиот семинар со укажување на значајноста од информации засновани врз докази, добра анализа и, пред сè, силна политичка волја за соодветно посветување внимание на овој проблем преку спроведувањето на добрите практики. Таа ја призна неопходноста од повеќе-дисциплинарен пристап во којшто соработката, мрежната поврзаност, размената на информации и следењето на ситуацијата кон конкретни акции е неделив дел од секојдневната практика на сите учесници (на пр. трудови инспектори, НВОи, власти задолжени за спроведување на законот, синдикатите и здравствените работници). Понатаму, Специјалниот претставник ги потсети властите за потребата од зајакнување на работата во врска со осигурување на работничките права согласно националното законодавство и меѓународните инструменти. Показателите на трговија со луѓе се важни како практични средства, но знаењето како да се користат овие средства е клучен фактор во посветувањето внимание на ова прашање. На тој начин, неопходна е обука за сите учесници.

Во духот на овој настан, Специјалниот претставник ги повика државите учеснички во ОБСЕ и Партнерите за соработка да ја земат предвид ефективностa на сегашните практики, особено кога постојат јасни докази за злоупотреба и експлоатација на постапките. Сè на сè, „Сфативме дека начинот на којшто е организиран земјоделскиот сектор бара повторно обмислување и прилагодливост во нашите практики, особено потребата од вклучување на клучните учесници, какви што се НВОите и социјалните партнери, како и општата јавност,

вклучувајќи ги и медиумите, со цел подигнување на свеста за подобра превенција и идентификација ...
Со споделување на искуствата и научените лекции меѓу државите учеснички во ОБСЕ и Партнерите
за соработка можеме да ја олесниме работата.⁴

Демант: Ова резиме се заснова врз презентациите одржани на Техничкиот семинар.
За повеќе детали, погледнете ги самите презентации: http://www.osce.org/conferences/agricultural_09.html.

⁴ Ева Бијаудет, Специјален претставник на ОБСЕ и координатор за борба против трговија со луѓе.

Канцеларија на Специјалниот претставник
и координатор за борба против трговија со луѓе

Трудова експлоатација во земјоделскиот сектор

Преглед

1. Преглед

1.1 Вовед

Во извештајот „Платформа за акција“ од 2007 година на Канцеларијата на Специјалниот претставник и координатор за борба против трговија со луѓе (КСП БТЛ), се искажува дека државите учеснички треба да се потсетат на нивните заложби за искоренување на облици на трговија со луѓе (ТЛ). Политичката волја и акција на национално ниво се предусловите за спречување и борба против експлоатацијата на поединци во ропски услови да ги исполнат овие заложби како што се изнесени во *Протоколот за трговија со луѓе*⁵ и во *Акциониот план ан ОБСЕ*⁶. Пред сè, владите носат одговорност за развивање сеопфатен национален одговор на борбата против трговијата со луѓе, со којшто се признава дека широк дијапазон на жртви се купуваат и продаваат, злоупотребуваат, измамуваат или присилуваат на широк опсег од експлоататорски ситуации коишто се еднакви на ропство (на пр. експлоатација во домашно слугување, организирано питачење, присилни бракови, проституција, принудна работа во земјоделството, градежништво, текстилната индустрија, рестораните, преработката на храна, чистењето, во услужниот и забавниот сектор).⁷

За да се зголеми видливоста на трговија со луѓе заради трудова експлоатација, врз основа на *Акциониот план на ОБСЕ*, КСП беше домаќин на конференција на високо ниво во ноември 2005 година под покровителство на која се фокусираше врз три главни цели: мобилизација на поголема политичка волја за искоренување на трговијата со луѓе заради трудова експлоатација; обезбедување форум за размена на конкретни искуства како средство за унапредување на имплементацијата на заложбите против трговијата со луѓе; и зголемување на разбирањето на неопходноста од вклучување повеќе различни учесници во изработката и спроведувањето на одговорите на овој облик на ТЛ. Како признание за важноста на ова прашање, и надоградба врз свеста развиена при првиот настан, во ноември 2006 година се организираше втора конференција на високо ниво насловена „трговија со луѓе заради трудова експлоатација/принудна и обврзна работа: судско гонење на престапниците, правда за жртвите“. Ова даде можност за подлабоко фокусирање врз два од поважните предизвици со кои се соочени државите учеснички: како да се изнесат престапниците пред лицето на правдата и како да се осигури правна оштета за жртвите. Свкупно, со овие два настана се материјализираа со конкретни зборови два од суштинските мандати и задачи кои му се припишуваат на Специјалниот претставник: (1) да им пружа помош на државите учеснички во развојот и имплементацијата на националната политика на борбата против трговија со луѓе во согласност со заложбите на ОБСЕ и други меѓународни обврски; и (2) да преземе „одговорност во рамките на ОБСЕ за одржување и олеснување состаноци за размена на информации и искуства меѓу националните координатори, претставници назначени од страна на државите учеснички и експерти за борба против ТЛ“⁸. Понатаму, резултатите од овие две конференции исто така го трасираа патот кон покренување на интересот и дијалогот меѓу државите учеснички за потребата од зајакнување на напорите во борбата против трговија со луѓе заради трудова експлоатација, на тој начин давајќи придонес кон дополнителните заложби на ОБСЕ од страна на владите преку Министерските одлуки од Брисел 2006 година и од Мадрид 2007 година за трговија со луѓе со цел за трудова експлоатација.

КСП смета дека проучувањето на трговијата со луѓе по економски сектори е важен придонес кон поголеило разбирање на државите учеснички и на другите релевантни учесници на овој во голема мерка скриен проблем. Различните сектори имаат различни структурни карактеристики коишто ја предизвикуваат или ја влошуваат ранливоста на работниците; се регулираат според различни правни системи; и се податливи за различни пристапи кон идентификувањето и пружањето помош на жртвите. Затоа, една темелна секторска анализа би требала да доведе до поефективни интервенции.

Овој Заднински документ претставува анализа на трудовата трговија со луѓе во еден посебен економски сектор – земјоделството. Истражувањата покажуваат дека земјоделските работници се особено ранливи на зло-

5 Член 3 од Протоколот за спречување, сузбивање и казнување на трговија со лица, особено жени и деца (2000) како дополнување на Конвенцијата на Обединетите нации против меѓународниот организиран криминал.

6 Акциониот план на ОБСЕ за борба против трговија со луѓе беше усвоен со Одлуката Бр. 557 на Постојаниот совет од 24 јули 2003 година.

7 За повеќе детали за одговорите на трудовата трговија со луѓе, види Пригоден документ на ОБСЕ Бр. 1: *Резиме на предизвиците со кои се соочени правните одговори на трговија со луѓе за трудова експлоатација во регионот на ОБСЕ* и *Говорите од Конференцијата за трговија со луѓе за трудова експлоатација*, ноември 2006 година, достапни на <http://www.osce.org/cthb/documents.html>. Види исто така *Нацрт Извештај на СП на ОБСЕ на 4-тата и 5-тата Конференција за трговија со луѓе за трудова експлоатација/принудна и обврзна работа*, на Сојузот против трговија со лица 2007 ЦИО.ГАЛ/8307 на *Сојузот против трговија со луѓе*.

8 Одлука Бр. 3/06 за борба против трговија со луѓе на Советот на министри.

употреба, експлоатација и трговија со луѓе. Навистина, тоа е еден од секторите каде што најчесто се наоѓаат лица жртви на трговија со луѓе.⁹ Со цел исполнување на мандатот, КСП го нарача овој Заднински документ како политичко средство за донесувачите на одлуки и практикантите и да го поддржи техничкиот семинар за трговија со луѓе заради трудова експлоатација во земјоделскиот сектор под покровителство на Сојузот против трговија со лица.

Не е позната точната проценка на зачестеноста на трговијата со луѓе заради експлоатација во земјоделството. Трговијата со луѓе по дефиниција е криминално дејствие и, како поголемиот дел криминални дејствија, таа е прикриена. Исто така, жртвите на трудовата трговија со луѓе честопати се непрепознати а случаите ретко кривично се гонат. МОТ проценува дека има 12,3 милиони жртви на „принудна работа“ ширум светот, од коишто 2,45 милиони се наоѓаат во принудна работа како последица на трговија со луѓе.¹⁰ Најголемиот број се случаи на трудова трговија со луѓе кои ги вршат приватни агенти со цел економска експлоатација. Министерството за надворешни работи на САД (U.S. Department of State) извести дека во 2007 година имало 5.682 кривични гонења и 3.427 пресуди за кривичните дела на трговија со луѓе општо. Процентот на кривични гонења и пресуди за трудова трговија со луѓе, сепак, и покрај распространетоста, изнесува помалку од десет проценти од вкупниот број на кривични гонења или пресуди.¹¹

Овој Заднински документ обезбедува преглед на применливите меѓународни правни стандарди, ги идентификува структурните карактеристики поради кои земјоделските работници стануваат ранливи на експлоатација, и ги илустрира искуствата на работниците преку употреба на посебни проучувања на случаи. КСП се надева дека штом еднаш ќе се препознаат структурните прашања и недостатоци, државите учеснички, креирачите на политики и невладините организации ќе можат да им посветат внимание на системски начин.

1.2 Трговија со луѓе со цел за трудова експлоатација: меѓународна правна рамка

Трговијата со луѓе заради трудова експлоатација е сложена појава којашто бара одговори од различни правни полиња кои се вкрстуваат – кривично правосудство, човекови права, емиграција и трудово право. Државите имаат обврски да ги исполнат меѓународните стандарди во секоја од овие области. Почитувањето и унапредувањето на човековите права се важен дел од една сеопфатна стратегија на борбата против трговија со луѓе.

Меѓународното право бара од државите кривично да ја гонат и казнуваат трговија со луѓе и принудната работа. Меѓународните работнички стандарди, особено оние на МОТ, гарантираат голем број основни права за работниците општо, како и посебно за земјоделските и работниците емигранти. Затоа што лицето жртва на трговија со луѓе е и жртва на криминал и експлоатиран работник, одговорот на трговијата со луѓе бара разбирање на прашањата на работничките права.

9 *A global alliance against forced labour (Глобален сојуз против принудната работа)*, ILO, 2005, во ставови 250-252; Anderson & Rogaly, *Forced Labour and Migration to the United Kingdom (Принудна работа и емиграција во Обединетото Кралство)*, Compas, 2006, на стр. 26; *General Survey on Migrant Workers (Општ преглед на работниците емигранти)*, ILO, 1999, во став 15 („сезонските работници, првенствено најмени за земјоделска работа во речиси сите подрачја на светот ... честопати се меѓу најранливите, работејќи често во услови коишто се во огромна мерка полоши од оние на националните работници, во многу случаи со многу мала надокнада“); *Trafficking for Forced Labour in Europe (трговија заради принудна работа во Европа)*, Anti-Slavery International, November 2006, на стр. 18 (опис на земјоделството карактеризирано со потпирање врз повремена и привремена работа, ниски плати, кооперантска работа, сите практики кои придонесуваат кон принудна работа и експлоатација).

10 *A global alliance against forced labour*, ILO, 2005, во ставови 37 & 50 (понатаму во текстот *Глобален сојуз*).

11 *Trafficking in Persons Report (Извештај за трговија со лица)*, U.S. Department of State, 2008, на стр. 37 (понатаму во текстот *ТИП Извештај 2008*). Слично на ова, во рамките на САД, процентот на судски гонења заради трудова трговија со луѓе е релативно мал. Меѓу 2001 и 2005 година, Министерството за правда на САД покренало 23 случаи на трудова трговија со луѓе, но 68 случаи на сексуална трговија со луѓе. Академските истражувачи и НВОите во САД проценуваат дека поголемиот број на случаите на трговија се случуваат во несексуалните индустрии. Види Grace Chang & Kathleen Kim, “Reconceptualizing Approaches to Human Trafficking: New Directions and Perspectives from the Field(s)” во *Stanford Journal of Civil Rights & Civil Liberties* 3 (August 2007): стр. 336.

Овој дел ги поставува нормите кои се содржани во релевантните инструменти на трговија со луѓе, работнички и емигрантски. Овие норми треба да се употребуваат со цел да се направи проценка на сегашната превенција на Трговија со луѓе, стратегиите за заштита и судско гонење и да се развијат натамошни препораки.

1.2.1 Стандарди против трговија со луѓе

Протоколот на ОН за спречување, сузбивање и казнување на трговија со луѓе особено со жени и деца (Протокол на ОН за трговија со луѓе) е првиот меѓународен инструмент со кој посебно се вклучува принудната работа во дефиницијата за „трговија со луѓе“.¹² Во член 3(а) се дефинира поимот „трговија со луѓе“ во смисла на одредени дела направени со одредени средства со цел на експлоатација.

Правни елементи на трговија со луѓе

Постапки: вработување, превоз, пренос, засолнување, или примање лица;

Средства: со помош на закани или употреба на сила или други форми на присила, киднапирање, измама, или злоупотреба на моќ или на положбата на ранливост или на давање или примање на плата или бенефиции со цел да се добие согласност од некое лице коешто има контрола врз друго лице;

Цел: со цел на експлоатација

Дефиниција за експлоатација

Експлоатацијата вклучува, најмалку, експлоатација на проституција на други или други облици на сексуална експлоатација, принудна работа или услуги, ропство или дејствија слични на ропство, слугување или отстранување органи.

Во Протоколот на ОН за трговија се нагласува дека неговата цел е да се спречи трговијата, да се заштитат жртвите, и судски да се гонат извршителите - некогаш за нив се користи терминот „Трите П“ (prevent, protect, prosecute), цел на Протоколот. Всушност, најсилниот јазик се наоѓа во барањето за нејзиното прогласување за противзаконска. Страните во Протоколот имаат обврска да го утврдат како кривично дело однесувањето изложено член 3, кога намерно се извршуваат. Протоколот е првенствено одговор на кривичното правосудство. Во него се признава дека жртвите имаат права и дека државите треба да преземат чекори за да ги заштитат, но исто така тој наметнува и неколку обврзувачки обврски за заштита на жртвите.

Рамковната одлука на Советот на ЕУ за борба против трговија со луѓе, која е усвоена во јули 2002 година, се разликува од дефиницијата на Протоколот во само две работи. Не го вклучува отстранувањето на органи во својата дефиниција за „експлоатација“ а ја вклучува порнографијата. Рамковната одлука предвидува максимална казна „од најмалку осум години“ во одредени отежнувачки околности. Според член 7, државите членки на Европската Унија (ЕУ) мораат да ги истражуваат или судски да ги гонат кривичните дела независно од каква било жалба или пријава направени од страна на жртвата. Како Рамковна одлука, таа е законски обвр-

зувачка. Од државите членки беше побарано да ги поместат овие одредби во националното право до август 2004 година.

Директивата на Советот на ЕЗ за дозвола за престој издадена на државјани на трети земји кои се жртви на трговија со луѓе беше усвоена на 29 април 2004 година.¹³ Нејзините одредби се обврзувачки за државите членки на ЕУ а се однесуваат на жртвите на трговија со луѓе, вклучувајќи ги и оние кои се илегално присутни во тие земји, но дискрециони во поглед на „државјаните на трети земји кои биле предмет на дејствие за олеснување на нелегалното доселеништво.“ Според Директивата, на државјаните на трети земји кои можеби се жртви на трговија со луѓе им се дава период за размислување, кој има неодредено траење, пристап до одредени услуги, привремена доселеничка помош и можност за дозвола за престој. Сите овие бенефиции се условени од нивната подготвеност за соработка со органите за спроведување на законот.

Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе (Конвенција на СЕ) влезе во сила во 2008 година.¹⁴ Таа целосно ја усвојува дефиницијата за трговија со луѓе која се среќава во Протоколот на ОН за трговија

¹² Претходните инструменти за трговија со луѓе ја согледуваа трговијата со луѓе исклучиво како пренос на жени (обично бели жени) преку граница заради неморални причини. Види на пр., Меѓународен договор за сузбивање на трговија со лица и експлоатација на проституција на други (1904 година); Меѓународна конвенција за сузбивање на трговија со бело робје (1910 година); и Конвенција за сузбивање на трговија со лица и експлоатација на проституција на други (1949 година). За текстот на Протоколот на ОН за трговија со луѓе и информации за ратификација, види www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/index.html.

¹³ 2004/81/ЕЗ од 29 април 2004 година.

¹⁴ За текстот на Конвенцијата на СЕ, види <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/197.htm>.

со луѓе. Исто така, Конвенцијата на СЕ оди многу подалеку во заштитата на правата на жртвите отколку што тоа го прават било Протоколот на ОН за трговија со луѓе или Рамковната одлука. Од страните се очекува да усвојат мерки „какви што би биле неопходни за пружање помош на жртвите при нивното физичко, психолошко и социјално закрепнување.“ Член 12(1). Од страните исто така се бара да обезбедат „период на закрепнување и размислување од најмалку 30 денови, кога постојат солидни основи да се верува дека засегнатото лице е жртва.“ Член 13(1). Овој период е наменет за цел на лицето да му се даде време да донесе информирана одлука за соработка со властите задолжени за спроведување на законот. Исто така, од страните се бара да им издаваат „обновливи дозволи за престој“ на жртвите доколку нивниот постојан престој е неопходен „според нивната лична ситуација“ или доколку нивниот престој е неопходен за кривичната истрага или постапка. Член 14. Во поглед на надоместот, од страните се бара да го обезбедат правото на жртвите на обештетување од сторителите. Член 15.

Постојат исто така и голем број умерени законски стандарди во врска со трговијата со луѓе. Иако не се законски обврзни, овие стандарди сепак носат убедливо овластување.

Акциониот план на ОБСЕ за борба против трговија со луѓе, усвоен со Одлуката Бр. 557 на Постојаниот совет на 24 јули 2003 година, им дава препораки на државите учеснички да ја прогласат за противзаконска трговијата со луѓе, како што е дефинирано во Протоколот на ОН за трговија со луѓе; да воспостават специјализирани единици за борба против трговија со луѓе; и да им пружаат помош на жртвите со обезбедување ефективна заштита и правно советување и со дозволување на НВОите да им даваат поддршка на жртвите при судските сослушувања.

Одлуката Бр. 14/06 на Советот на министри на ОБСЕ за зајакнување на напорите во борбата против трговија со луѓе, вклучувајќи ја и онаа за трудова експлоатација, преку сеопфатен и заштитен пристап, им дава препораки на државите учеснички да воспостават Национални механизми за упатување (НМУ) и да назначат национални координатори со цел развивање сеопфатен пристап кон сите облици на ТЛ; да им посветат внимание на факторите коишто ги прават луѓето ранливи на ТЛ, какви што се сиромаштијата и дискриминацијата; да прават проценки на ризик кога вршат репатријација на жртвите; да осигурат дека националното законодавство ја прогласува за противзаконска трговија заради трудова експлоатација. Исто така, Одлуката Бр. 14/06 на Советот на министри апелира до државите учеснички да обезбедат минимални работнички стандарди како што е отсликано во нивните трудови права и да ги спроведуваат своите работнички закони, да го намалат потенцијалот за ТЛ да им обезбедат информации во врска со ТЛ на емигрантските заедници и на лицата коишто работат во посебно ранливи сектори како што се земјоделството, со цел подобрување на пристапот на жртвите до помош и правда и да ги поттикнат лицата со информации да ги упатат жртвите кон барање помош при можна ТЛ.

Препорачаните начела и напатствија за човековите права и трговија со луѓе на Канцеларијата на Високиот комесар за човекови права на Обединетите нации содржат голем број посебни начела за водење на стратегиите за борба против трговија со луѓе на државите. Тие предвидуваат дека државите нема да ги притвораат, обвинуваат или кривично гонат лицата жртви на трговија со луѓе поради нивната вмешаност во противзаконски дејствија, до оној степен до којшто таквата вмешаност е директна последица на нивната ситуација како лица кои се жртви на трговија со луѓе. Државите осигуруваат дека лицата коишто се жртви на трговија со луѓе се заштитени од натамошна експлоатација и опасност и имаат пристап до соодветна физичка и психолошка грижа, и дека таквата грижа нема да биде условена од нивната подготвеност да соработуваат во правната постапка.

1.2.2 Стандарди на работничките права

И покрај тоа што не постои дефиниција за „принудна работа“ во Протоколот на ОН за трговија со луѓе, Законодавниот водич на УНОДЦ посочува дека Конвенцијата на МОТ за принудна работа е една од релевантните инструменти. Слично на ова, Објаснувачкиот извештај на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе ја цитира Конвенцијата на МОТ за принудна работа како референца. Па така, за подобро да се разбере трудовата

трговија со луѓе потребно е да се сфати дефиницијата за принудна работа и да се има кус преглед на Конвенцијата за принудна работа.

MOT ја усвои Конвенцијата за принудна работа во 1930 година (Конвенција Бр. 29).¹⁵ Ова е една од најратификуваните конвенции на MOT, со 173 потписи до септември 2008 година. Таа ја дефинира принудната работа, ги наведува исклучоците и им ја наложува на државите обврската да ја прогласат за противзаконска принудната работа и да осигурат дека казните се „навистина соодветни и дека строго се спроведуваат“. Член 2(1) ја дефинира „принудната или задолжителна работа“ како и работата или службата која се бара од кое било лице под закана за каква било казна и за којашто посоченото лице не се понудило доброволно.

Во конвенциите на MOT и то така се дефинира терминот „земјоделство“:

Член 2(1): Дефиниција за принудна работа

- Сета извршена работа или служба
- Под закана за каква било казна
- Без доброволна понуда од страна на работникот

Дефиниција за земјоделство

„Земјоделството ги опфаќа земјоделските и шумарските дејности коишто се извршуваат во земјоделските работи вклучувајќи производство на култури, шумарски дејности, одгледување животни и чување инсекти, првичната обработка на земјоделските и животинските производи од или од името на раководителот на работата како и употребата и одржувањето на машини, опрема, уреди, алати и земјоделски постројки, вклучувајќи каков било процес, складирање, работа или пренесување во земјоделската работа, кои се директно поврзани со земјоделското производство.“ *Член 1 од Конвенцијата на MOT Бр. 184.*

Според низата конвенции на MOT, земјоделските работници имаат права на слобода на здружување, работнички надомест, здравствено осигурување, минимална плата, платени годишни одмори, стандарди на работничко здравство и безбедност и инспекции на работното место за да ги осигурат овие работнички заштити.¹⁶ И покрај тоа што Конвенцијата за правото на здружување (земјоделство) има 122 ратифкации, остатокот од овие конвенции ги има некои од најслабите евиденции на ратификување во MOT. Конвенцијата за безбедност и здравје во земјоделството, Бр. 184 од 2001 година, до сега е ратификувана само од страна на 10 држави. Конвенцијата за трудова инспекција (земјоделство), Бр. 129 од 1969 година, е ратификувана од страна на 46 држави. Државите наведоа различни причини, вклучувајќи ја перцепцијата дека Конвенцијата Бр. 129 е „непогодна за националните карактеристики на земјоделската дејност“, дека „земјоделската дејност главно се случува во неформалното стопанство“, и дека на државите им недостасуваат ресурси за воспоставување специјализирани структури на трудова инспекција.¹⁷

1.2.3 Стандарди за работниците емигранти¹⁸

Ништо во меѓународната дефиниција за трговија со луѓе не бара жртвата на трговија да биде странски државјанин или дека меѓународните граници треба да бидат поминати при извршувањето на престапот. Во член 2 од Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе се вели дека дефиницијата се однесува на сите

¹⁵ Постојат други две конвенции на MOT за принудна работа: Конвенција Бр. 105 (Укинување на принудната работа) и Конвенција Бр. 182 (Најлоши облици на детска работа). Ниту една од нив не ја менува дефиницијата дадена во Конвенцијата Бр. 29. Исто така, принудната работа е забранета со Меѓународниот договор за граѓански и политички права и со Европската конвенција за заштита на човековите права и основните слободи, употребувајќи речиси идентични термини како и Конвенцијата на MOT Бр. 29.

¹⁶ Конвенции Бр. 11, 12, 25, 99, 101, 184 и 129.

¹⁷ Општ претсед: Трудова инспекција (*General Survey: Labour Inspection*), MOT, 2006, ставови 357-358.

¹⁸ Конвенциите на MOT се достапни на www.ilo.org/ilolex/english/index.htm. Меѓународната конвенција за заштита на правата на сите емигрантски работници и членовите на нивните семејства (КЕР) е достапна на www2.ohchr.org/English/law/cmww.htm.

облици на трговија, без оглед на тоа дали се од национална или од меѓународна природа. Законодавниот водич за Протоколот на ОН за трговија со луѓе, издаден од УНОДЦ во 2004 година, подучува дека интернационалноста¹⁹ не треба да биде неопходен елемент за трговија со луѓе како што е тоа внесено во домашните закони. Понатаму, имало голем број примери на домашна трговија или трговија со државјани на ЕУ во рамките на ЕУ. Во жртвите во некои неодамнешни случаи на принудна работа во САД се вклучени и американски државјани покрај емигрантите со важечки работни дозволи. Надвор од регионот на ОБСЕ, проблемите со ропската работа се добро документирани на плантажите во Бразил а практиката на подвижно ропство сè уште постои во делови од Западна Африка.

Па сепак, расправата за трговија со луѓе би била некомплетна доколку не би го фокусираше вниманието врз особено страдање на емигрантите а особено на непријавените или недокументирани емигранти. Глобализацијата и намалените можности за безбедна и легална емиграција од една страна, во комбинација со постојаната побарувачка од евтина работа од друга страна, значи дека емигрантите честопати се наоѓаат себеси во експлоататорски работни ситуации, под притисок да ги отплатат долговите, со многу малку ресурси или начини за помош. Ова премногу често може да доведе до трговија со луѓе. Креирачите на политиките не можат да се справат со овој проблем на трговија со луѓе без разбирање на особената ранливост на емигрантите. Од оваа причина, во овој Заднински документ е вклучен преглед на меѓународните инструменти кои се релевантни за правата на работниците емигранти.

Постојат три комплементарни инструменти коишто ги изложуваат човековите права и работничките права на работниците емигранти, вклучувајќи ги и оние со непријавен статус: Конвенцијата Бр. 97 на МОТ за емиграција и вработување; Конвенцијата Бр. 143 на МОТ за работници емигранти; и Меѓународната конвенција за заштита на правата на сите емигрантски работници и членовите на нивните семејства (КЕР). Понатаму, повеќето стандарди на МОТ се однесуваат на сите работници без оглед на нивниот емигрантски статус.²⁰

Согласно овие инструменти, работниците емигранти, и на пријавените и на непријавените, им се гарантираат сите човекови права содржани во меѓународните инструменти за човекови права: еднаквост во третманот со државјаните во однос на условите за работа и условите на вработување, слобода на здружување, придонеси за социјално осигурување и бесплатна итна медицинска заштита.

КЕР исто така ги штити личните документи (член 21) и овозможува рамноправност во третманот во договорите (член 25(1)).

Таа осигурува дека непријавените емигранти не се лишени од ниту едни права поради нивниот непријавен статус (член 25(3)).

Она што е важно за овој сектор, сезонските работници имаат права „коишто можат да им се дадат од причини на нивно присуство и работа“ во државата на вработување и коишто се „компатибилни со нивниот статус ... како сезонски работници“ (член 59(1)).

Дефиниции за работник емигрант и сезонски работник

„Терминот ‘работник емигрант’ се однесува на лице коешто треба да биде ангажирано, е ангажирано или било ангажирано во платена дејност во држава во којашто тој или таа не е државјанин.“

Член 2(1) од КЕР.

„Терминот „сезонски работник“ се однесува на работник емигрант чијашто работа споед карактерот е зависна од сезонските услови и се врши само за време на еден дел од годината.“ *Член 2(2)(б) од КЕР.*

¹⁹ „Интернационалноста“ е принцип на извршување дејствие преку националните граници, така што ќе има ефекти на поопшто ниво. Општо за неа се зборува во однос на дејствијата на Европската унија, за разлика од „меѓународноста“ (меѓу националните влади и контролирана од нив) или „наднационалноста“ (однесувајќи се на моќи доделени на повисоко ниво на владата):

²⁰ На пример, Комитетот за слобода на здружување тврдеше дека Конвенцијата Бр. 87 ги заштитува правата на сите работници, без оглед на легалниот или нелегалниот статус, да им се приклучат на работничките синдикати. Види *Жалба против владата на Шпанија претставена од страна на Извештајот Бр. 327 на Генералниот синдикат на работниците на Шпанија (УГТ), Случај Бр. 2121 (2002 година).*

Државите треба да размислат за тоа на сезонските работници кои биле вработени во таа држава за значителен временски период да им се дозволи можноста да се ангажираат во други облици на работа (член 59(2)).

Исто вредни за споменување се неодамнешните напатствија издадени на полето на емиграцијата: *Мултилатералната рамка на МОТ за работничката емиграција: необврзувачки начела и напатствија за пристап заснован врз правата кон работничката емиграција* и *Прирачникот на ОБСЕ-ИОМ-МОТ за воспоставување ефективни политики на работничка емиграција во земјите на потекло и дестинација*.²¹

„Експлоататорските услови ... се главниот фактор во придонесувањето кон подеило на саилоо ропство на полињата, затоа што тие обезбедуваат ... плодна почва на којашто ропството може да пушти корен. Ропството не се случува во вакуум. Накусо, доколку се отстранат другите работнички прекршувања и драстичната нерамнотежа на моќта, ќе се отстрани и ропството.“

Извор: *Coalition of Immokalee Workers* (Коалиција на работниците од Имокале), 2008.

---

21 И двете се достапни на www/ilo.org/public/English/protection/migrant/info/index.htm.

Канцеларија на Специјалниот претставник
и координатор за борба против трговија со луѓе

Трудова експлоатација во земјоделскиот сектор

Разбирање на проблемот:

Зошто трговијата со луѓе цути во земјоделскиот сектор?

2. Разбирање на проблемот: Зошто трговијата со луѓе цути во земјоделскиот сектор?

2.1 Општи карактеристики на земјоделската работа

Низ целиот свет има приближно 450 милиони земјоделски наемни работници²² вклучувајќи околу 173 милиони деца во земјоделската работа. Жените заземаат просечно 20-30% од наемната земјоделска работна сила. Според статистиката на Европската унија, во 2006 година имало грубо околу 12,5 милиони луѓе „вработени“ во земјоделскиот сектор, којшто ги опфаќа шумарството, ловот и риболовот.²³ Во Соединетите американски држави има приближно 2,5 милиони земјоделски работници.²⁴

Meѓу 56-те држави учеснички во ОБСЕ постои голема разновидност: на култури кои се произведуваат, во бројот и големината на земјоделските претпријатија, во преовладувањето на емигрантите како работници и на општите услови на земјоделската работа. Сепак, можат да се пронајдат извесни заеднички работи. Овие карактеристики, во комбинација со ефектите од глобализацијата и зголемената емиграција, особено ги изложуваат земјоделските работници на ризик од експлоатација.

Земјоделската работа е обично сезонска. Работните потреби се менуваат според побарувачката на садење или жнеене. Сезонската работа особено преовладува кај овошјето, зеленчукот и хортикултурата. Во практика, на сезонските работници често им недостасува заштита на работното место, вклучително и надомест за невработеност и здравствено осигурување, како и безбедност и стабилност на работата.

Земјоделската работа е физички напорна и честопати опасна. Таа се рангира како една од трите најопасни индустрии, заедно со градежништвото и рударството. МОТ проценува дека секоја година гинат до 170,000 земјоделски работници.²⁵ Во некои земји, работната безбедност и здравствените закони го исклучуваат земјоделскиот сектор.

Земјоделската работа е малку платена. Оние коишто заработуваат земјоделски плати и нивните семејства честопати живеат под линијата на сиромаштијата. МОТ известува дека нивоата на платите во овој сектор се сè пониски отколку во кој било друг, дури и во рамките на Европската унија.²⁶ Руралната сиромаштија особено преовладува во земјите коишто минуваат низ транзиција кон пазарни економии. Во Молдавија, на пример, сите оние кои заработуваат земјоделски плати живеат под прагот на сиромаштијата.²⁷ Во земјите на Централна Евроазија, зачестеноста на руралната сиромаштија е повисоко од националниот просек.²⁸

Земјоделската работа се наоѓа во далечни и изолирани места. Иако постојат исклучоци, поголемиот дел од земјоделството е рурално и во области кои не се добро опслужувани од јавниот превоз. Исто така, фармите и плантажите можат да се простираат на широки површини. Сместувањето на работникот често се наоѓа на работното место и често го обезбедува работодавачот.

22 Оваа бројка не ги вклучува самовработените земјоделци или неплатените семејни членови. Види Peter Hurst, *Agricultural Workers and their Contribution to Sustainable Agriculture and Rural Development*, FAO-ILO-IUF, October 2005, на стр. 2.

23 *Земјоделството во Европската унија: статистика и економски информации*, Европска комисија, 2007, Табела 2.0.1.2 (Основни податоци – клучна земјоделска статистика) и Табела 3.5.1.2 „Лица вработени во земјоделството, ловот, шумарството и риболовот (2000-2006)“: Вработените лица ги опфаќаат сите лица коишто работат за плата или се самовработени, плус неплатените семејни работници. Лицата коишто се вработени во повеќе од еден сектор се бројат само во секторот во којшто главно работат.

24 *Заштита на емигрантските земјоделски работници во Канада, Мексико и САД*, Комисија за работничка соработка, 2002, на стр. 27.

25 *Безбедност со броеви: совети за глобална безбедносна култура на работа*, МОТ, 2003, на стр. 11.

26 Marilyn Pigott, *Decent Work in Agriculture: Background Paper*, ILO, 2003, на стр. 43.

27 Pigott, op. cit., на стр. 47-48.

28 Max Spoor, *Rural Poverty, Agrarian Reform and the Role of the State in Rural Growth and Poverty Reduction in Central Eurasia*, презентација за состанокот за техничка консултација, Регионална канцеларија на ФАО за Централна Азија, Анкара, јули 2007 година. Студијата се фокусираше врз Азербејџан, Казахстан, Киргистан, Таџикистан, Туркменистан и Узбекистан. Руралната сиромаштија е поголема од националниот просек во сите земји освен во Азербејџан.

Земјоделската работа е релативно нерегулирана. Може да биде изземена од барањата во врска со прекувремени работни денови за одмор и здравствени и безбедносни стандарди. Ретко се случуваат инспекции на работното место или земјоделските грижи можат да бидат експлицитно надвор од каков било режим на трудова инспекција. Придонесите за социјално осигурување честопати не ги опфаќаат земјоделските работници. Една студија на МОТ откри дека „помалку од 20 проценти од земјоделските работници биле ефективно заштитени од кој било од деветте можности на социјално осигурување.“²⁹

Како резултат на сите овие фактори, земјоделските работници се соочени со единствена низа бариери во откривањето и спроведувањето на своите права.

Физичка изолација. Во руралните области, работниците честопати не се во состојба да досегнат до социјалните служби, организациите за човекови права, групите на граѓанското општество и етничките доселенички заедници коишто се наоѓаат во урбаните области. Кога работниците немаат превоз, може да биде тешко да бараат друга работа. На работниците емигранти кои се далеку од дома им недостасуваат семејствата и мрежите на заедницата, на тој начин нив им недостасуваат важни извори на поддршка и помош.

Општествена изолација. Без оглед на доселеничкиот статус, доколку работниците се емигранти можеби имаат ограничени јазични вештини. Обично се зависни од емигрантите сонародници или од работодавачот (или трудовиот претприемач или надзорникот) заради толкување и превод. Постојат исто така и образовни и културни бариери за ефикасна комуникација. Во Соединетите американски држави, на пример, многу сезонски фармерски работници чијшто мајчин јазик е шпанскиот имаат ниски нивоа на писменост. Работниците можат да ги сметаат - точно или погрешно – спроведувањето на законите и другите потенцијални владини извори на помош за корумпирани и неефикасни. Некогаш работодавачите ги искористуваат ваквите согледувања со тоа што им кажуваат на работниците дека ја „поседуваат“ полицијата или дека имаат пријатели на „високи позиции“.

Ниски нивоа на синдикалност или учество во работничките организации. И покрај фактот што Конвенциите на МОТ Бр. 97 и Бр. 143 бараат еднаков третман за земјоделските работници во однос на синдикалните права, и иако Конвенцијата Бр. 87 се однесува на сите работници без разлика на нивната национална припадност, нивото на синдикално претставување кај земјоделските работници, а особено меѓу сезонските работници и жените, е крајно ниско. Во практиката, националното законодавство често наметнува ограничувања кои ги попречуваат правата на емигрантските работници да учествуваат во синдикатите или да оформат нивни сопствени синдикати. Ограничувањата ги вклучуваат и правењето на државјанството услов за добивање синдикална канцеларија, определувајќи дека одреден дел од членовите мораат да бидат државјани, или поврзувањето на синдикалното членство со услов за престој или реципроцитет или и двете.³⁰ Во некои држави на одредени категории работници им е забрането да се приклучуваат кон синдикатите (на пр. во Соединетите американски држави, земјоделскиот сектор е изземен од Националниот закон за работничките односи³¹, и до неодамна шпанскиот закон ги исклучуваше непријавените емигранти од нивното право да се придружат на синдикатите и од правото да штрајкуваат³²). Во другите држави, претставниците на синдикатите ги немаат потребните извори за да ги покријат големите рурални територии. На пример, ИУФ-Украина го припишува нагло опаѓање на синдикалното членство кај земјоделските работници делумно

29 Pigott, op. cit., на стр. 52.

30 Општ преглед на емигрантските работници, МОТ, 1999, во став 437.

31 За повеќе информации за слободата на правата на здружување во САД, види *Неправична предност: слободата на здружување на работниците во Соединетите американски држави според Меѓународните стандарди за човекови права*, Хјуман Рајтс Воч, август 2000, достапно на www.hrw.org/reports/2000/uslabour.

32 *Поединечно набљудување на слободата на здружување и заштитата на правото на организирање конвенција*, 1948 (Бр. 87) Шпанија, Комитет на експерти за примената на конвенциите и препораките, МОТ, 2007.

на недостатокот од кадар и извори кои се потребни за да се започне со организациска работа.³³ Резултатот од ова е тоа што работниците не се информирани за нивните права од страна на синдикатите и им недостасува колективна преговарачка моќ.

Недостаток од информации. Поради физичката и социјалната изолација, работниците не се свесни за нивните права и заштита на работните места. Тие не знаат која е нивната минимална плата, дали работодавачите им плаќаат придонеси за осигурување и социјална безбедност, кои барања се потребни за стапките на платеност по парче производ, или какви одбитоци од платата се законски. Тие никогаш не биле информирани за државните агенции за спроведување на законот па затоа можат да претпостават дека ако поднесат жалба или тужба, ќе ги загубат работните места. Во Соединетите американски држави, 41% од непријавените земјоделски работници не знаеле дали се опфатени со работнички надоместок за повреди или други незгоди на работното место.³⁴ Работниците исто така имаат недостаток од информации за тоа како да ги сменат нивните работодавачи, или како да најдат нови работни места. Имателите на работни дозволи можеби никогаш не биле информирани за тоа што треба да направат ако сакаат да се жалат во врска со некој работодавач кој ги злоупотребува работниците. Земјоделските работници често немаат потпишано работни договори, што значи дека тие всушност не ги знаат условите под кои се вработени. Долгите синџири на кооперанти значат дека работниците не знаат кои се всушност нивните вистински работодавачи.

Страв. Работниците се плашат од губењето на нивните работни места и на губењето на сместувањето кое е поврзано со вработувањето. Тие се плашат дека ако се пожалат за нивните работни услови или ако престанат да работат, никогаш нема да ги добијат парите кои им следуваат. Ако се пријавени емигранти, тие може да стравуваат дека ќе ги загубат работните дозволи и дозволата да останат во државата. Ако имаат сезонска работна дозво-

ла, тие може да се плашат од тоа што можеби нема да бидат поканети да се вратат и да работат и следната сезона. Ако се непријавени емигранти, тие се плашат од тоа дека можат да бидат уапсени и/или депортирани. Тие можат да се плашат од можноста работодавачот да користи насилство против нив или да ги гони и да ги врати на нивните работни места. Тие се плашат од неможноста да ги отплатат сумите кои им ги должат на вработувачите и на агенциите за вработување. Центарот за емигрантски права Ирска (Migrant Rights Centre Ireland) известува дека членовите на Групата за поддршка на работниците со печурки доживеале да бидат ставени на „црна листа“ од страна на одгледувачите на печурки. Некои од нив биле посебно преупредени да не зборуваат со надворешни организации.

„Покренувањето тужби против непријатните работодавачи не е реална опција во најголемиот број случаи. Иако гостинските работници ги знаат своите права – а повеќето не ги знаат – и дури иако приватните адвокати би ги презеле нивните случаи – а повеќето нема да го направат тоа – гостинските работници ризикуваат да се најдат на црна листа и други форми на одмазда врз себе или своите семејства. Во една тужба која ја покрена Јужниот правен центар за сиромаштија, еден вработувач на работници се заканил дека ќе го запали селото на работниците во Гватемала доколку не го повлечат случајот.“

Извор: *Close to Slavery: Guestworker Programs in the United States*, Southern Poverty Law Center, 2007, на стр. 30.

Сиромаштија. Земјоделските работници можеби се наоѓаат на или под нивото на преживување. Самиот опстанок е нивна главна загриженост. Земање слободни денови од работа за да побараат помош или да поднесат жалба едноставно не претставуваат опција. Тие можеби веруваат дека со поднесувањето жалба до работничкиот трибунал е скапа процедура. Во повеќето држави, емигрантските работници немаат право на правна помош.

сат жалба едноставно не претставуваат опција. Тие можеби веруваат дека со поднесувањето жалба до работничкиот трибунал е скапа процедура. Во повеќето држави, емигрантските работници немаат право на правна помош.

Расизам и дискриминација. Емигрантите често се соочуваат со расизам и со дискриминација од страна на работодавачите, полицијата, и од општеството во глобала. Во февруари 2000 година во Ел Ехидо, Шпанија, избувнаа насилни нереди против мароканските работници а нивните живеалишта беа уништени и запалени. Дури и суптилните форми на расизам може да имаат силно влијание. Во Обединетото Кралство, медиумските извештаи за смртта на кинеските работници во заливот Моркамб ги обвинија предрасудите и расизило за небележување на работните услови кои доведоа до оваа трагедија.³⁵

33 Пристојна работа во земјоделството: дефинирање на положбата на синдикатот: работни документи з Регионалниот семинар на МОТ/ИУФ во Источна Европа и Централна Азија, МОТ/ИУФ, 2003, на стр. 32.

34 Наоди од Националниот преглед на земјоделски работници 2001-2002: демографски и работен профил на на фармерските работници во Соединетите американски држави, Министерство за труд на СД, Администрација за вработување и обука (понатаму во текстот „НАВС Преглед“).

35 Смрт на плажата, Тајмс, 25 март 20006; Кинески гангстери имаа слобода да ги експлоатираат собирачите на школки и покрај опасностите, Тајмс, 25 март 20006; Мртов на песокот: расизам, алчност и трагедија во Обединетото Кралство, 15 февруари 2004, достапно на www.dimsun.co.uk; Editorial, Liverpool Daily Post, 7 February 2004.

2.2 Скорешни трендови кои влијаат врз земјоделството

Глобализацијата, емиграцијата и работничкото ангажирање и незаинтересираноста се современи трендови коишто имаат влијание врз земјоделските работници. Глобализацијата се однесува на зголемиениот прекуграничен проток на стоки, услуги и капитал. Индустриските коишто можат да се преместат на места со производство по пониска цена го прават тоа со цел да ги зголемат добивките. Индустриските коишто не се во состојба да извршат преместување – чести примери се градежништвото, домашната здравствена заштита и домашната работа, рестораните и земјоделството – бараат начини да ги одржуваат помали трошоците на други начини, како што се вработување поевтина и попривремена работна сила.

Луѓето се во движење делумно поради политичките и економските фактори поврзани со глобализацијата. Движечките сили – некогаш означени како „туркачки“ и „влечни“ фактори – опфаќаат релевантни разлики во платите и доходот меѓу земјите, општествено-економска дислокација во земјите во транзиција, превирање предизвикано од промените во режило и војна, постоење на емигрантски мрежи и пониските трошоци за транспорт и комуникација. МОТ проценува дека, со исклучок на бегалците, има 27,5 милиони работници емигранти во Европа.³⁶ Во рамките на Европската унија, бројот на емигрантите од земјите во развој сега го надминува бројот на емигранти од другите земји на ОЕЦД.³⁷ Во Северна Америка, којашто ги опфаќа Канада, САД и Мексико, бројот на земјоделски работници емигранти приближно изнесува 5 милиони.³⁸ Не е возможно прецизно да се определи точниот број на непријавени емигранти во ОБСЕ, но проценките се движат меѓу 10 и 15 проценти од вкупниот број емигранти.³⁹ Еуропол проценува дека има годишен проток од околу половина милион непријавени емигранти кон ЕУ.⁴⁰

Две други појави во земјоделството – порастот на трудови претприемачи или посредници и незаинтересираноста за работа – се тесно поврзани со глобализацијата и зголемената емиграција. Трудовото претприемништво се однесува општо на употребата на посредници за вработување и управување со работниците. Трудовите вработувачи, државни или приватни, ги пренесуваат емигрантите преку националните граници за да работат. Во некои земји, вработувачите исто така функционираат како секојдневни раководители и надзорници на работниците емигранти. Практиката значително се разликува по земјите, но доказите покажуваат дека користењето трудови претприемачи, без оглед на тоа дали се тие законски или незаконски, е во пораст. Незаинтересираноста се однесува на начините на вработување коишто се привремени, флексибилни и честопати со половина работно време. Во земјоделскиот сектор, незаинтересираноста за вработување значи дека работниците се повеќе се вработуваат со краткорочни, дневни или сезонски договори.

И покрај тоа што не се сами по себе негативни, овие сили имаат тенденција да функционираат на начини на коишто се зголемува ранливоста на нискоквалификуваните работници коишто преовладуваат во земјоделскиот сектор на следниве начини.

³⁶ *Towards a fair deal for migrant workers in the global economy*, ILO, 2004, Табела 1.

³⁷ *Towards a fair deal for migrant workers*, op. cit., во став 17.

³⁸ *Protection of Migrant Agricultural Workers in Canada, Mexico and the United States*, Commission for Labor Cooperation, 2002, на стр. 3.

³⁹ *Towards a fair deal for migrant workers*, op. cit., во став 37.

⁴⁰ *Towards a fair deal for migrant workers*, op. cit., во став 37.

Глобализација

- Бројот на фарми во семеен посед се намалува, што занчи дека подобро платените работници (наспроти самовработените фармери и нивните семејства) влегуваат во земјоделската работна сила.⁴¹ Во рамките на Европската унија, консолидирањето е придружувано од брзиот пораст на бројот на фарми во сопственост на правни лица или холдинг групи.⁴² Во Шпанија, на пример, земјоделството „беше трансформирано од семејна работа во систем повеќе фабрики-на полињата со значајни капитални инвестиции што резултираше со помалку а поголеми фарми коишто произведуваат за извозните пазари.“⁴³
- Концентрацијата на малопродажната моќ во големите синџири на супермаркети значи дека се зголемил економскиот притисок врз земјоделството.⁴⁴ Покрај консолидацијата на фармерските загрижености, исто така постои и зголемена тенденција кон специјализирано производство наместо традиционалното производство на мешани култури. Поверојатно е дека специјализираното производство ќе има драматични промени на работните потреби. Во периодите на најголема активност, работната сила може да се зголеми за до две третини.⁴⁵
- Бидејќи трудот се смета за прилагодлива променлива, намалувањето на трошоците за работа е еден одговор на зголемениот притисок на глобализацијата.

„Во многу земји големите синџири на супермаркети контролираат до 80% од пазарот и тие постојано ги намалуваат цените за да се натпреваруваат со ривалите. Производителите мораат да одговорат на нарачките од големите дистрибуции и синџири на супермаркети. Нивните купувачи можат да им се јават на фармерите во кое било време и да побараат натоварен камион, или само една или две палети, од овој или оној производ за следниот ден. Доколку фармерот не е во состојба да го достави тоа, супермаркетот ќе побара на друго место. Фактот што одеднаш се потребни дузина или повеќе работници за неколку часови го оневозможува постоењето на фиксна работна сила.“

„Производителите се принудени да се потпрат врз голема резервна армија од случајни работници, и доселеници и локалци. Овој систем ги принудува производителите да ги намалат трошоците за работа.“

Извор: *Migrants in irregular employment in the agricultural sector of southern European countries*, Parliamentary Assembly Report, Council of Europe, 18 July 2003 (Doc. 9883).

Миграција

- Во земјоделскиот сектор низ државите учеснички во ОБСЕ работи висок процент од пријавени и непријавени емигранти.
- Работниците емигранти се повеќе подготвени да прифатат привремени и сезонски работи и работни места коишто немаат долгорочна безбедност или други бенефиции. Како што забележаа истражувачите во Италија во поглед на земјоделскиот сектор: „Подготвеноста на емигрантите да се приспособат на многу разновидните нивоа на работна побарувачка во текот на годината резултираше со нивно заменување на безначајните италијански работници.“⁴⁶

41 Hurst, op. cit., на стр. 20.

42 *Employment in rural areas: closing the jobs gap*, European Commission Staff Working Document, 2006, во 2.2.4.

43 Philip Martin, *Temporary Worker Programs: US and Global Experiences*, 15 March 2008, на стр. 11.

44 Ben Rogaly, *Intensification of Work-Place Regimes in British Agriculture: The Role of Migrant Workers*, Sussex Migration Working Paper No. 36, July 2006, at p. 2; Nicholas Bell, *The exploitation of migrants in Europe*, European Civic Forum, 2002; *Retailers price strategies are putting the agriculture and food workers under pressure*, EFFAT Express 48, December 2004.

45 *Wage Workers*, ILO, 1996, на стр. 37.

46 E. Allasino et al., *Labour market discrimination against migrant workers in Italy*, International Migration Papers 67, ILO, 2004, at pp. 13-14.

- Емигрантите извршуваат работи коишто локалните работници не сакаат да ги работат. „Валкани, тешки и опасни (З-Д) работи не привлекуваат речиси воопшто домашни работници дури и кога домашната невработеност е голема.“⁴⁷ Истражувањата покажуваат дека онаму каде што постои висок процент на емигранти, и пријавени и непријавени, условите за работа се често лоши.⁴⁸

- Постојаната побарувачка од сезонски земјоделски работници во комбинација со ограничени легални канали на емиграција ги наведува нискоквалификуваните емигранти да користат тајни средства. „Штом еднаш ќе се најдат во земјата домаќин, тие остануваат затворени на работните места во неструктурираните или неформалните сектори, во нередовна работа и во експлоататорски услови на вработеност.“⁴⁹

„Приватните вработувачи или трудовите претприемници остануваат значајни во секторите во коишто постои сезонска побарувачка од работници и кога работниците и работодавачите немаат заеднички јазик, како што е случајот со работниците на фармите во САД кои се шпански говорители. Вработувачите можат исто така да играат важни улоги на пронаоѓање работа кога јазикот не е бариера туку растојанието, како што е тоа случај со вработувањето работници внатре во Бразил или Тајланд.“

Philip Martin, *Regulating private recruiters: the core issues*, in *Merchants of Labour*, ILO, 2006, на стр. 15.

Работничко ангажирање

- Трендот подалеку од директно вработување го ослабнува традиционалниот однос работодавач – работник и ја намалува одговорноста и обврската на работодавачот за спроведување на заштитните мерки на работното место. Работниците можат да бидат вработени од една страна, да бидат надгледувани од друга, а да ги плаќа трета.
- Кога претприемачите и крајните корисници ги споделуваат функциите од типот на работодавач, работникот може да биде несигурен во врска со идентитетот на вистинскиот работодавач и на тој начин да не биде во состојба да ги наметне своите права на вработување.
- Претприемачите ги обезбедуваат дозволите за работа и престој, го организираат сместувањето и превозот, ги надгледуваат условите на работа и даваат плата, работникот зависи од нив за речиси сите животни потреби. Оваа ситуација, позната како „повеќекратна зависност“ ја зголемува ранливоста на злоупотреба.

Обединето Кралство на Велика Британија и Северна Ирска

„Употребата на привремени работници не е ништо ново, бидејќи е во голема мерка поврзана со природата на биолошкиот циклус на производство. Сепак, новоста лежи во технолошкиот развој којшто ги поврзува побарувањата на супермаркетите со инстантното создавање нови порачки. Набавувачите се обврзани да ги исполнат овие порачки во многу кус рок, па оттука се потребни работници буквално „на лагер“ многу флексибилни во поглед на одработените денови и часови.“

Bridget Anderson and Ben Rogaly, *Forced labour and Migration to the UK*, TUC, Compass, 2005, на стр. 26.

47 Gijsbert Van Liemt, *Human Trafficking in Europe: An Economic Perspective*, ILO Working Paper 31, 2004, at p. 8.

48 Dutch National Rapporteur, *Fifth Report on Trafficking in Human Beings*, 15 June 2007, at p. 172; Rogaly Paper, op. cit. at pp. 5-6; *Human trafficking and forced labour: Case studies and response from Portugal*, ILO, 2008, at p. 50.

49 Patrick Taran & Eduardo Geronimi, *Globalization, Labour and Migration: Protection is Paramount*, ILO, 2003, at p. 7.

Работна незаинтересираност

- Привремените, сезонските и работниците со половично работно време имаат помала заштита на работното место, помалку познавања за сопствените права, и се наоѓаат во економски поопасна положба отколку постојаните или долгорочните работници.
- Во некои земји, работодавачите се правно изземени од обезбедување социјални придонеси за привремените или сезонските работници. Во Франција, земјоделските работодавачи имаат полза од режило на „повремени работници“ со којшто се во голема мерка измени од давањето придонеси за социјално осигурување за работниците коишто работат помалку од 110 денови во годината. Стапките на изземање варираат но тие се највисоки во секторот за производство овошје и зеленчук, каде што има 90% изземање за придонесите од страна на работодавачите.⁵⁰ Слични отстапки постојат во Белгија и Германија коишто го намалуваат уделот на работодавачот во социјалното осигурување и во други задолжителни придонеси.⁵¹
- Употребата на програми за привремени работници – усвоени во голем број западноевропски и северноамерикански земји како одговор на емиграциските текови и работната побарувачка – типично го врзуваат работникот за одреден работодавач. Во практиката, ова значи дека е веројатно работникот да прифати лоши или непријатни услови за работа, знаејќи дека жалбата може да доведе не само до губење на работата туку и до губењето на престојот. Работниците исто така можат да бидат неволни да ги побараат своите права затоа што се плашат од тоа да бидат ставени на црна листа од страна на одгледувачите и дека нема да бидат повикани назад на работа во следните години.

Канада

„Кога работниците емигранти им ги искажуваат на работодавачите своите проблеми и грижи, тие тоа го прават знаејќи дека се соочуваат со навистина реален ризик од тоа дека ќе бидат испратени дома според одредбите за репатријација (од програмата). Според овие одредби, работниците можат да бидат вратени, и се враќаат дома од страна на нивниот работодавач, честопати само со претходно известување од еден или два дена, за каква било причина. Оваа способност на работодавачите да можат да извршат репатријација на работниците за каква било причина ... обезбедува плашт на имунитет за работодавачите да се однесуваат со работниците онака како што сакаат, бидејќи секој работник којшто ќе се обиде да приговара може веднаш да биде вратен дома.“

Извештај за статусот на мигрантските фармерски работници во Канада, 2006-2007, УФЦВ, на стр. 9. (Report on the Status of Migrant Farm Workers in Canada, 2006-2007, UFCW, at p. 9.)

2.3 Жени и деца земјоделски работници и емигранти

Жените и децата се две особено ранливи групи, и како земјоделски работници и како емигранти. Голем број меѓународни организации, вклучувајќи ја МОТ, ја имаат документирано феминизацијата на меѓународната трудова емиграција како и порастот на жени како наемни земјоделски работници.⁵² Сепак, и покрај огромната маса знаење создадено со студиите за развој дека жените во многу делови на светот го сносат најголемиот товар на земјоделската работа, сè уште опстојуваат стереотипите за мажите како главни земјоделски работници кај општата јавност и кај креирачите на политиките во поголемиот број земји на дестинација. Потоа ова согледување се одразува врз, на пример, практиките на вработување и емиграциските политики во однос на привремената сезонска работа, кои или претпочитаат машки работници емигранти, или предизвикуваат не толкава видливост на придонесот на женските работници емигранти. Оваа практика не придонесува само за ограниченото вработување жени во легалните канали на емиграција, туку исто така последново го прави помалку видно за важните актери (на пр. социјални-

⁵⁰ *Seasonal workers in European agriculture*, GEOPA, June 2002, на стр. 25 и Табела 6.

⁵¹ *Id.*

⁵² Hurst, *op. cit.*, на стр. 21; Patrick Taran & Eduardo Geronimi, *Perspectives on Labour Migration: Protection is Paramount*, ILO, 2003, на стр. 10.

те работници, синдикатите, државните власти, итн.) коишто би можеле да пружат помош при спречувањето на злоупотребата, да ги идентификуваат потенцијалните жртви и да обезбедат последователна помош на оние на коишто им е потребна.

Во Каталонија, Шпанија, на пример, Информативниот центар за странски работници (ЦИТЕ), организација создадена од страна на синдикатот ЦЦОО, извести дека поголемиот број емигранти од Латинска Америка биле жени и дека исто така имало големо заголемување во бројот на жени меѓу емигрантите од Мароко. Затоа што жените емигранти типично имаат помал пристап до информациите за емиграциските канали и можностите за работа, тие имаат склоност кон тоа да завршат и на дури помалку платени и понепријатни услови за работа.⁵³ Во Франција, Association d'Assistance Scolaire Linguistique et Culturelle известува дека, за разлика од Кинезите, Кинеските честопати пристигнуваат во Франција „ниту со работа ниту со посредник“ и на тој начин се значително онеправдани при наоѓањето пристојна работа и се повеќе склони кон злоупотреба.⁵⁴

Жените исто така се соочени со дискриминација при добивањето повисоко квалификувани работни места како што се ракувачи со машини и во унапредувањето на надзорни позиции.⁵⁵ Во некои земји, вработувањето повеќе жени е дел од намерниот напор од страна на работодавачот за да ги намали трошоците за земјоделското производство. Студиите исто така покажаа дека жените емигранти редовно се соочуваат со сексуално вознемирување.⁵⁶ Во Израел, Kav LaOved известува за многу случаи каде што тајландските земјоделски работнички страдаат од експлоатација и злоупотреба. Иако имаат важечки работни визи, тие се изолирани на рурални фарми, не го зборуваат јазикот, немаат превозни средства и не се во состојба да контактираат со властите за помош.⁵⁷

Според МОТ, над седумдесет проценти од децата што работат се во земјоделството – што изнесува некаде до 132 милиони девојчиња и момчиња под 15-годишна возраст.⁵⁸ И покрај тоа што не сета земјоделска работа која децата ја вршат е штетна по нив, фактот што земјоделскиот сектор е историски недоволно регулиран значи дека на децата може да им недостасува соодветна обука за употреба на опрема и машини, можат да бидат изложени на опасни хемикалии и пестициди и можат да пропуштат можност за образование.⁵⁹ И покрај овие здравствени опасности, земјоделските работници, вклучително и децата, имаат многу мал пристап до здравствена заштита. Во САД, на пример, 9 од 10 деца во семејствата на емигрантските и сезонските фармерски работници немаат здравствено осигурување.⁶⁰ Исто така, поради тоа што детската работа во земјоделството е честопати невидлива зашто децата им помагаат на родителите со задачи или работа на норма, детската работа не се препознава и не се зема предвид од страна на креирачите на политики.

53 Taran & Geronimi, op. cit., на стр. 10.

54 Marc Paul, Association d'Assistance Scolaire Linguistique et Culturelle, *Chinese forced and bonded labour in France*, документ презентирани на 3-тата Конференција на Сојузот против трговија со лица, Виена, 7-8 ноември 2005 година.

55 *Like Machines in the Fields*, Oxfam America, March 2004, at p. 20; *Workers and Unions on the Move: Organising and defending migrant workers in agricultural and allied sectors*, IUF, May 2008, на стр. 6.

56 Mary Bauer, *Close to Slavery: Guestworker Programs in the United States*, Southern Poverty Law Center, 2007, at p. 35; Inter-American Commission on Human Rights Annual Report 2004, Organization of American States, во став 103.

57 Види *Thai workers suffer exploitation and violence*, Kav LaOved, 13 February 2008; *Sexual assault of migrant workers in Israel*, Kav LaOved, 9 February 2007; достапно на www.kavlaoved.org.il.

58 *Global child labour trends*, ILO, 2006, на стр. 17.

59 Hurst, op. cit., на стр. 12-13.

60 *Migrant and Seasonal Farmworkers: Health Insurance Coverage and Access to Care*, Kaiser Commission on Medicaid and the Uninsured, April 2005.

2.4 Идентификување на трговијата со луѓе во земјоделството

Во земјоделскиот сектор навистина постојат примери на физичко насилство, физичко ограничување и вооружени чувари. Сепак, уште почесто, земјоделските работници се предмет на посуптилни облици на принуда и контрола. Нивните пасоши и лични документи можат да бидат одземени од страна на работодавачите, платите да им бидат задржани и можат да бидат предупредени да не се жалат или да зборуваат со други во врска со условите за работа. Можат да бидат ефективно заробени со далечината на местото на работа и можат да се плашат од тоа да не бидат пријавени кај властите за доселеништво или кај властите задолжени за спроведување на законот. Поголемиот дел од овој вид однесување ја сочинува злоупотребата на моќ или злоупотребата на положба на ранливост, во рамките на значењето на Протоколот на ОН за трговија со луѓе.

Пример на случај 1: Полски берачи на домати во Пуља, Италија

Измамничко вработување, должничка обврска, вооружени чувари во кампот

Во јули 2006 година, во заедничката операција на италијанските карабинјери и полската полиција изврши рација во пет работнички кампови во близина на Фоца, Орта Нова и Чериниола, ослободувајќи 113 работници и апсејќи ги сторителите, вклучувајќи ги и вработувачите, чуварите, организаторите и управителите на камповите. Во истрагата се откри дека работниците биле вработени преку огласи во полски весници и веб сајтови коишто ветувале добри плати за берње овошје и зеленчук во Италија. Во суштина, тие работеле за многу малку или воопшто пари и биле физички злоупотребувани. Биле сместени во бараки без вода и електрична струја. Вооружени мажи чувале стража така што никој не можел да побегне. Истрагата била започната по известувањата дека исчезнале 13 Полјаци коишто дошле на работа во Пуља. Службените лица веруваат дека тие биле убиени. Продолжува кривичното гонење на 18 нелегални трговци со луѓе.⁶¹

2.4.1 Општи сценарија на трговија со луѓе во земјоделскиот сектор

Пред сè, можеби најтипичниот облик на малтретирање е неисплатувањето или недоволното исплатување на платите. Исто така, работодавачите редовно прават незаконски и прекумерни одбитоци за сместување, и/или превоз. Понекогаш земјоделските работници мора да ги купат сите стоки – храна, сигурносна опрема, заштитна облека – на кредит во „продавницата на компанијата“, со што ја зголемуваат својата задолженост.

Работниците продолжуваат да работат со надеж дека ќе ја добијат платата којашто им ја должат или затоа што им е кажано дека мора да работат сè додека не ги исплатат долговите.

Ова претставува должничка обврска, коешто МОТ го признава за облик на принудна работа и коешто е исто така забрането со Дополнителната конвенција на ОН за укинување на ропството, трговијата со робови и институциите и практиките слични на ропство.⁶²

Пример на случај 2: Грчки работници на фарма со нарциси во Корнвол, Велика Британија

Лоши услови на живеење и работа, закани

Етнички ромски работници од северна Грција беа вработени од страна на луѓе коишто им понудиле „работа во Англија за 50 евра дневно со храна и сместување.“ Наместо тоа на 44-та мажи им биле дадени шатори за спиење, додека 10-те жени спиеле на подот од колибата. Немало ниту греење ниту водовод. Работниците не биле платени и им биле давани конзерви со кучешка храна за јадење. Кога работниците се пожалиле, шефовите им се заканиле. Еден работник се присетува, „Ме повикаа и ми рекоа, „Знаеш ли што значи да си вплеткан со мафија?“ Па јас реков „не“ и тие ми покажаа пушки и ми рекоа дека никој не си оди.“ По две седмици, еден од работниците успеал да се јави дома. Нивното спасување било организирано од страна на една организација за ромски права во Грција, работејќи со еден грчки православен свештеник во Корнвол. Полицијата ја придружувала групата до аеродроило

61 Извори: Maggiore Giuseppe Battaglia, Carabinieri General Headquarters, *Trafficking in human beings for labour exploitation*, OSCE High-Level Conference on Trafficking in Human Beings for Labour Exploitation, 2006 (презентација); електронска пошта датирана од 15 мај 2008 година од Моника Соколовска, Полска полиција; Fabrizio Gatti, *I was a slave in Puglia*, L'Espresso, 4 September 2006; U.S. Department Trafficking in Persons Report 2008.

62 Во член 1(а) „должничката обврска“ се дефинира како „статус или состојба којашто се јавува со залог од страна на должникот на своите лични услуги или на оние на лицето под негова контрола како гаранција за долгот, доколку вредноста на тие услуги онака како што е разумно проценета не се однесува на укинувањето на долгот или должината и природата на тие услуги не се соодветно ограничени и дефинирани.“

Хитроу, „Портпаролката на полицијата кажала дека ниту еден од берачите на цвеќиња не се пожалил а криминалците не биле испитувани.“⁶³

Второ, работниците можат да бидат физички ограничувани или пак нивната изолираност и недостаток од превоз може да бидат еднакви на услови на ограничување. И покрај тоа што случаите на физичко ограничување се релативно ретки во земјоделскиот сектор, работниците можат да бидат предупредени да избегнуваат напуштање на кампот или да им биде речено дека, доколку ги види полиција, тие ќе бидат уапсени и депортирани. Работниците можат да се чувствуваат заробени затоа што не ја познаваат географската област и не се во состојба да добијат превоз.

Пример на случај 3: Јамајкански сечачи на дрвја во Њу Хемпшир, САД

Лажни ветувања, одземање на пасоши, лоши услови на живеење и работа.

Сопствениците на бизнис со сеча на дрвја најмиле работници од Јамајка. Ги вработиле со лажни ветувања за добри плати и сместувања. Кога работниците пристигнале, откриле дека биле платени далеку помалку од она што им било ветено и биле принудени да живеат во руинирана приколка без електрична струја или вода од водовод, за што им било наплатувано 50 долари неделно за кирија. Пасошите им биле одземени од страна на работодавачите, коишто исто така ги предупредиле во врска со некој работник којшто претходно избегал. Иако мажите имале пристап до велосипеди и можеле да патуваат низ целата област, работодавачите воделе евиденција за тоа каде тие се наоѓаат. Кога еден работник се повредил, му била ускратена медицинска грижа. Им било кажано дека не можат да си заминат додека не исплателе 1.000 долари за трошоците за превоз. Кога еден од работниците му се пожалил на соседот, бил физички нападна од работодавачот. На крајот полицијата извршила интервенција и работодавачите биле осудени за принудна работа (18 У.С.Ц. 1589) и за трговија со луѓе заради слугување.⁶⁴

Трето, работодавачите можат всушност да употребуваат насилство или закани за насилство, или на самите работници или на трети лица, за да одржат покорност. Понекогаш работодавачите даваат предупредувања во форма на приказни за работници коишто избегале и потоа биле фатени и казнети. Овие приказни ја испраќаат пораката дека бегството е невозможно. Понекогаш работниците не знаат дека се чувани сè додека всушност не се обидат да заминат. Коалицијата на работниците од Имокале искажа дека работниците не сфаќаат дека се заробени сè додека не се прошетаат до работ на полето и надгледувачот не се појави со пушка и не им каже да се вратат назад.⁶⁵

Пример на случај 4: Мексикански емигранти во работнички камп во Јужна Каролина, САД

Должничка обврска, изолација, закани за насилство, тепање

Мигел Флорес, трудов претприемач на фарма, вработил непријавени емигранти од Мексико да работат во неговите работнички кампови во рурална Јужна Каролина. На работниците им било кажано дека треба да работат сè додека не ги исплатат давачките за нивното кримчување, кошто им биле одбивани од платата. Исто така биле предупредени дека секој оној којшто ќе се обиде да побегне од камповите ќе биде фатен и убиен. Флорес и другите им се заканиле покажувајќи им огнено оружје. Кога еден работник се пожалил за условите во кампот, Флорес го претепал. Кога друг работник се обидел да интервенира, Флорес го удрил по глава со пиштол, нанесувајќи му тешка повреда. Флорес на крајот беше изведен пред лицето на правдата. Се изјасни за виновен за кривичните дела заговор и ненамерно слугување и беше осуден на 180 месеци затворска казна.⁶⁶

Општи практики во земјоделската експлоатација

- Измамничко вработување
- Недоволна платеност
- Долги работни часови
- Прекумерни и незаконски одбитоци
- Должничка обврска
- Неплатена прекувремена работа
- Без пишани работни договори и потврди за плата
- Без осигурување и даночно плаќање од страна на работодавачот
- Лошо сместување кое е врзано со работата
- Отпуштање по кратка постапка и итно законско иселување поради жалби
- Работни дозволи со коишто работникот се врзува за одреден работодавач

63 Извор: Daniel Howden & Jason Bennetto, *Beaten, starved and denied wages: Greeks rescue victims of Britain's latest 'slave labour' scandal*, The Independent, 13 February 2004.

64 Извор: United States v. Bradley, 390 F. 3d 145 (1st Cir. 2004), напуштено поради неповрзана основа.

65 Телефонски разговор со Лаура Џермино (Laura Germino), Коалиција на работниците од Имокале (Coalition of Immokalee Workers), датирано на 25 август 2008 година.

66 Извор: US v. Flores, 199 F.3d 1328 (4th Cir. (S.C.)).

2.4.2 Примена на меѓународната дефиниција

Според Протоколот на ОН за трговија со луѓе, принудната работа е еден вид експлоатација. Тоа е крајот на еден процес. Различните механизми коишто создаваат принудна работа се наведени како забранети средства – закана или употребата на сила или други облици на принуда; киднапирање; измама; лукавство; злоупотреба на моќ или на положба на ранливост; или давање или примање плати или придонеси за добивање согласност на некое лице кое има контрола врз друго лице. Член 3. Во еден претходен Западниот документ на ОБСЕ темелно се испитува дефиницијата за трговија со луѓе во Протоколот на ОН за трговија со луѓе и таа анализа нема да ја повториме овде.⁶⁷ Секое од „средствата“ наведени во Протоколот за трговија со луѓе можат да се најдат во случаи на трговија со луѓе заради земјоделство. Најчестото и можеби најпроблематично, сепак, е употребата на „злоупотреба на моќ или на положба на ранливост“. Подготвителните работи на Протоколот (Travaux Préparatoires) покажуваат дека фразата „злоупотреба на положба на ранливост“ се однесува на „која било ситуација во којашто вмешаното лице нема вистинска и прифатлива алтернатива освен да се потчини на злоупотребата“. Во Објаснувачкиот извештај на СЕ за Конвенцијата за акција против трговија со луѓе се додава: „Ранливоста може да биде од кој било вид, било физичка, психолошка, емоционална, поврзана со семејството, социјална или економска. Ситуацијата може, на пример, да вклучи несигурност или нелегалност на административниот статус на жртвата, економска зависност или криво здравје. На кусо, ситуацијата може да биде каква било состојба на тешкотија во којашто еден човек е принуден да ја прифати експлоатацијата. Лицата кои ја злоупотребуваат ваквата ситуација флангантно ги кршат човековите права и ги повредуваат човековото достоинство и интегритет, што никој не може валидно да го негира.“⁶⁸

Истражувачите опишаа како специфичните ранливости на работниците се експлоатираат преку однесувањето коешто не ги исполнува очекувањата на јасните закани, насилството или ограничувањето.⁶⁹ На пример, еден неодамнешен извештај на Анти-слејвери Интернешенел (Anti-Slavery International) го употребува терминот „повеќекратна зависност“ за да опише ситуации каде што еден работник зависи од работодавачот или посредникот за една или повеќе основни работи како што се работата, сместувањето, храната и превозот.⁷⁰

Во ситуација на повеќекратни зависности, работодавачот или вработувачот има огромна моќ над работникот, а таа моќ лесно може да се злоупотреби.

Многу суптилни облици на принуда, особено закани и заплашување, предизвикуваат експлоатираното лице да се чувствува крајно несигурно. На тој начин, со нив лесно се манипулира и се ставаат под постојан стрес. Нивната зависност од експлоататорот, вистинскиот или оној за когошто се мисли дека е вистинскиот, го оплеснува нивното контролирање.⁷¹

Зависноста ги влошува ранливостите. Во еден извештај за принудната работа и емиграцијата во Обединетото Кралство се откри дека „многумина емигранти подлежат на експлоатацијата затоа што веруваат дека немаат остварлива алтернатива.“⁷² Овој опис го повторува објаснувањето за злоупотребата на ранливост која се наоѓа во Подготвителните работи на Протоколот за трговија со луѓе.

67 Katy Thompson, *A Summary of Challenges Facing Legal Responses to Human Trafficking for Labour Exploitation in the OSCE Region*, OSCE, Occasional Paper Series No. 1, November 2006.

68 Explanatory Report on the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings, став 83.

69 Види, на пример, *A global alliance*, ILO, 2005, во ставови 228, 230; Elena Tyuryukanova, *Forced labour in the Russian Federation today: Irregular migration and trafficking in human beings*, ILO, 2006, на стр. 12-14.

70 *Trafficking for Forced Labour in Europe: Report on a study in the UK, Ireland, the Czech Republic and Portugal*, Anti-Slavery International, November 2006, на стр. 15-16.

71 Klara Skrivankova, *Trafficking for forced labour: UK country report*, Anti-Slavery International, November 2006, на стр. 17.

72 Bridget Anderson & Ben Rogaly, *Forced Labour and Migration to the UK*, COMPAS, 2006, на стр. 40.

Пример за случај 5: Естонец на фарма за печурки во Ирска

Лажни ветувања, долги часови, изолација, страв од депортација

На Андреј му било кажано од страна на една агенција во Естонија дека може да добие добра работа во градежничката индустрија во Ирска со заработка од 400 евра неделно. И платил на агенцијата за вработување 800 евра, наводно за да добие работна дозвола. По пристигнувањето, открил дека нема работна дозвола и дека ќе работи на фарма за печурки. Тој работел по 15 часови дневно, 7 дена во неделата. Му плаќале 275 евра неделно а морал да плаќа кирија од 25 евра неделно. Местото било изолирано, немало јавен превоз, а Андреј не зборувал англиски. Кога побарал ден за одмор или се пожалил за условите за работа, работодавачот му рекол дека може да си замине. Андреј се плашел од депортација па затоа продолжил да работи⁷³.

На истиот начин, професорот Ким пишува,

„Во реалноста, многу случаи на трговија со луѓе се чини дека спаѓаат некаде меѓу согласност и присила ... На тој начин, лицата кои се жртви на трговија се честопати доброволни емигранти коишто бараат економски можности. Веднаш по пристигнувањето, работникот жртва на трговија со луѓе, правно обесправен и културно отуѓен, е далеку поранлив на експлоатација. Работниците можат да добијат оштета. Тие дури можат да бидат слободни да извршуваат задачи или да се движат низ соседството. Сепак, тие не смеат слободно да ја напуштат положбата на работното место по пат на мешавина од заканувачкото однесување на работодавачот со сопствените економски и социјални околности на работниците.“⁷⁴

Горната анализа предлага нов модел на принуда, наречен „ситуациска принуда“, за да се опишат околностите на работникот жртва на трговија со луѓе коишто предизвикуваат да биде ранлив на експлоатација.⁷⁵

Во еден извештај од 2008 година во којшто се резимираат квалитативните студии за принудната работа и трговија со луѓе од десет европски земји, МОТ ги испитува практиките на принудна работа во главните економски сектори, вклучувајќи го и земјоделството.⁷⁶ Во извештајот се опишува континуитет на злоупотреба и се објаснува дека „ранливоста на емигрантите честопати се зголемува со текот на времето бидејќи тие се под притисок да ги отплатат долговите, или бидејќи биле подложени на доселенички контроли и изнудување од страна на криминалните мрежи. Исто така, работодавачите често ја „тестираат“ отпорноста на работниците пред да ги притиснат во поексплоататорски ситуации. Овој процес би можел да се согледа (како) сè потесен лавиринт каде што моќта на работникот за донесување одлуки на крајот се предава.“⁷⁷

„Ова можеби не е ропство, но јас се почувствував како роб.“

Во 2007 година еден литвански новинар по име Аудриус Лелкаитис се преправи како работник емигрант заради тајна истрага. Прво плати 180 фунти за ветувањето за работа на еден криминалец во Обединетото Кралство. Штом пристигна во Лондон, тој плати уште 160 фунти на еден посредник. По ова, тој веќе немаше готовина и мораше да позајми пари за храна. Беше однесен на фарма во Северен Јоркшир, каде што спиеа во соба со уште 11-мина други мажи и жени. Сè на сè, 25 луѓе делеле три тоалетни шолји и два туша. Работел повеќе од три седмици пред да прими каква било плата. За 120 часови работа добил само 47 фунти во готовина. Остатокот му бил одбиен за сместување.

Се чувствував очајно. Да беше вистински, сигурен сум дека не би можел да побегнам од некои самоубиствени мисли. Се чувствував ранливо. Морав да молам за мојата работа и за парите коишто ги заработував. Ова можеби не е ропство, но јас се чувствував како роб.“⁷⁸

Криминалната фирма за којашто работеше Аудриус Лелкаитис беше ФокусСтаф лтд. (FocusStaff Ltd.). По објавувањето на извештајот на Би-Би-Си, ФокусСтаф ја изгуби својата лиценца за работа.

73 Извор: *No way forward, no going back: Identifying the problem of trafficking for forced labour in Ireland*, Migrant Rights Centre Ireland, Dublin City University, 2006, во 5.4.

74 Kathleen Kim, in *University of Toledo Law Review*, Vol. 38, Spring 2007, на стр. 967.

75 Kathleen Kim, *The Coercion of Trafficked Workers*, Loyola-LA Legal Studies Paper No. 2008-19.

76 Beate Andrees, *Forced Labour and trafficking in Europe: how people are trapped in, live through and come out*, ILO, 2008 (во натамошниот текст *Forced Labour and trafficking in Europe*).

77 Ibid, на стр. 22.

78 Audrius Lekaitis, *Joining the immigrant underclass*, BBC News, 25 April 2007.

Бидејќи може да биде многу тешко да се направи разлика меѓу прекршувањата на работничките права и трговија со луѓе, за јавноста општо и за полицијата, и особено за истражувачите на работните места, за властите за издавање дозволи и за обезбедувачите здравствена заштита е важно да бидат предупредени за потенцијалните знаци на трговија со луѓе. Тие треба да се запознаат со општите модели на факти и со типичните показатели. На крајот, сепак, секое одредување на трговија со луѓе мора да се врши врз основа на случај по случај. Дури и онаму каде што одредено сценарио не се наоѓа на нивото на кривично дело, може да опфати повеќекратни прекршоци на трудовото право. Прекршувањата на трудовото право треба да се земат многу сериозно предвид, и затоа што се загорзени индивидуалните права и затоа што таквите прекршувања ги создаваат условите за цутење на трговија со луѓе.

Потенцијални показатели на трговија со луѓе во земјоделството

- Закани за насилство или вистинска физичка опасност
  - Ограничување на движењето и затворање на работното место
  - Должничка обврска
  - Закани за депортација/отстранување од земјата
  - Измама, лукавство и лажење при вработувањето
  - Злоупотреба на ранливоста – како што е задржувањето на пасошот и личните документи, задржување на платите; многу лоши услови за живот и работа; врзување на сместувањето со работата; казнување за жалби во врска со условите на работа.
-

Office of the Special Representative and
Coordinator for Combating Trafficking in Human Beings

Трудова експлоатација во земјоделскиот сектор

Предизвици и добри практики

3. Предизвици и добри практики

Трговијата со луѓе е сложена појава, неделиво поврзана со процесите на работните текови, глобализацијата и емиграцијата. Во земјоделскиот сектор, специфичните карактеристики на земјоделската работа и вработувањето на работниците емигранти ја создаваат или влошуваат работничката ранливост на експлоатација. Трговијата со луѓе заради принудна работа на тој начин бара сложена низа одговори. Самиот по себе, одговор на кривичното правосудство – т.е. кривичното гонење – би бил недоволен. Сеопфатниот пристап кон трговијата со луѓе бара координираност со другите полиња, имено со човековите права, трудовото право и емиграцијата.

Со цел борба против трговија со луѓе во земјоделскиот сектор, мора да ја препознаеме специфичната низа пречки со која се соочува секоја група релевантни актери. Во Одделот 2.1 се даде преглед на бариерите со коишто се соочени земјоделските работници во дознавањето и спроведувањето на своите права. Во овој оддел се дава преглед на предизвиците со коишто се соочени државните органи, невладините организации и синдикатите.

3.1 Предизвици со коишто се соочуваат државните органи

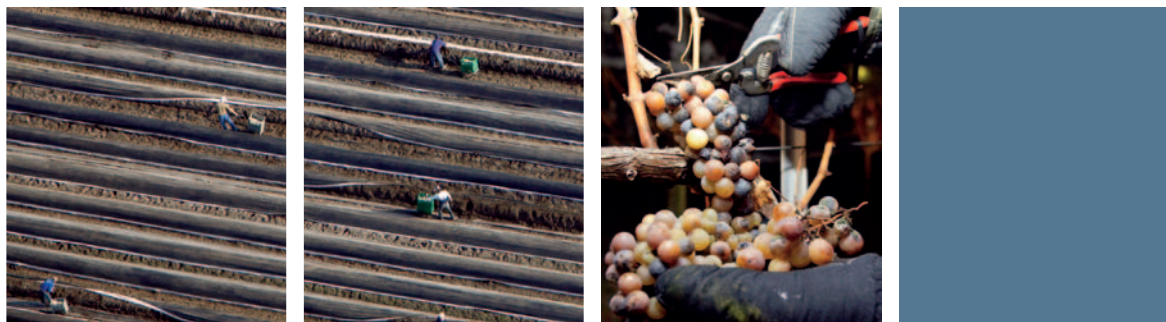
Владите имаат одговорност да ги заштитуваат работниците и да ги спроведуваат правата на работното место. Таквите права се обично изнесени во домашното право. Исто така, владите имаат низа меѓународни обврски. Според Протоколот на ОН за трговија со луѓе, државите се обврзани кривично да ги гонат нелегалните трговци со луѓе и да „размислат“ за имплементирање одредби за поддршка и услуги за жртвите. Според Конвенцијата на МОТ за принудна работа, од државите се бара и да ја прогласат за противзаконска принудната работа и да осигурат дека казните се „навистина соодветни“ и „строго спроведувани“. Според Европската конвенција за човековите права и основните слободи, државите имаат позитивна обврска кривично да ги гонат случаите на ропство, принудна работа и слугување. Каде што е соодветно, согласно Директивата на Советот на ЕУ за дозволата за престој издадена на државјани на трети земји кои се жртви на трговија со луѓе и Конвенцијата на СЕ за акција против трговија со луѓе, од државите се бара да усвојат мерки неопходни за „пружање помош на жртвите при нивното физичко, психолошко и општествено закрепнување;“ како што е обезбедувањето период за закрепнување и размислување. И покрај ова мноштво од обврски, државите се сретнаа со повторени тешкотии во саилоо идентификување на жртвите од трудовата трговија со луѓе, обезбедувајќи ги со потребните услуги и помош и кривично гонејќи ги нелегалните трговци со луѓе.

Неуспешно идентификување жртви Поради ограничениот став во врска со тоа што ја сочинува трговија со луѓе, владините актери честопати не успеваат да ги препознаат експлоатираните работници како жртви на трговија со луѓе. Правните дефиниции на трговија со луѓе можат да не успеат да ја опфатат трудовата трговија со луѓе. Сликите во медиумите постојано пласираат стереотип на жртвите на трговија со луѓе како жени и девојки вмешани во сексуална трговија. Загриженоста во врска со „нелегалните доселеници“ поттикнува став за непријавените емигранти како прекршувачи на законот отколку како жртви. На пример, пред да се донесе новиот закон со којшто се прогласува за противзаконска трудовата трговија со луѓе во Германија, истражувачите известуваа за тоа дека жртвите

„Наместо добивање милосрден третман како обвинети коишто се исто така жртви, работниците се жигосани како оној вид предатор кој краде идентитети за да испразни банковни сметки... Со третирањето на нелегалните слабо платени работници како *de facto* криминална класа, владата се обидува да ја хиперболизира заканата којашто тие ја претставуваат на ниво кое ги оправдува жестоки напори за нивно фаќање и казнување.“

Извор: *The 'Jungle' Again*, in *The New York Times*, 1 август 2008.

„не биле перцепирани како жртви на трговија туку само како престапници на Законот за странци и на законот за работни дозволи.“⁷⁹ Слично на ова, Центарот за емигрантски права Ирска изнесува дека жртвите на трудовата трговија со луѓе „веројатно ќе се класифицираат како недокументирани економски емигранти, и се наоѓаат во опасност од нивно прогласување за противзаконски.“⁸⁰ Во текот на летото 2008 година, американските службени лица за доселеништво уапсиле стотици непријавени емигранти коишто работеле во кланица во Ајова. Работниците, од коишто некои биле малолетни и до 13-годишна возраст, пријавиле опасни, валкани услови за работа, 17-часовни смени, неплатено прекумерно работно време и физичка злоупотреба од страна на работодавачите.⁸¹

Нагласувајќи го аспектот на вработувањето на трговијата со луѓе – т.е., загрженоста за начинот на којшто еден работник се нашол во ситуација на принудна работа – има ефект на ненагласување на самата експлоатација којашто ја доживеал работникот. Па така Експертската група на ЕУ за справување со трговија со луѓе пишува:

Толкувачите на Протоколот за трговија со луѓе кои се концентрираат врз процесот на доведување на некое лице во состојба на експлоатација, повеќе отколку врз крајната принудна експлоатација со којашто се соочени, по својата природа се полни со грешки и ограничени ... Од гледната точка на човековите права, не постои причина за правеење разлика меѓу принудната работа и услугите кои опфаќаат „нелегални емигранти“; „криумчарени лица“ или „жртви на трговија со луѓе.“⁸²

Она што уште повеќе ги усложнува работите е тоа што самите работници можеби не се идентификуваат себе си како жртви на трговија со луѓе. Всушност, тие често се гледаат себеси како емигранти чиишто патувања тргнале страшно наопаку. За поголемиот број жртви на трудовата трговија со луѓе, тие доброволно влегле во процесот на емиграција. Единствено на пристигнување се наоѓаат себеси во ситуација на принудна работа. Па сепак државите, поради нивните обврски за заштита на човековите права и кривично гонење на трговијата со луѓе, мора да го вложат секој напор да ги идентификуваат жртвите, дури и оние кои никогаш за себеси не би кажале дека се тоа.

Малтретирање на жртвите. Кога експлоатираните работници емигранти не се препознаваат како жртви на трговија со луѓе, тие можат да ги загубат дозволите за работа и престој или да бидат уапсени за прекршу-

„Најголемиот број луѓе кои се жртви на трговија со луѓе се работници емигранти. Тие сакаат да побегнат од сиромаштија и дискриминација, да си ги подобрат животите и да им испратат пари дома на своите семејства. Тие слушаат за добро платени работи во странство преку семејствата или пријателите или преку „агенциите за вработување“ и други поединци коишто се нудат да им најдат вработување и да го организираат патот. За повеќето луѓе жртви на трговија со луѓе вистинските проблеми им започнуваат само штом ќе пристигнат во земјата на дестинација бидејќи работата кој им била ветена не постои и наместо тоа тие се принудени да работат на работни места или во услови на коишто не се согласиле.“

Мајк Кеј, Врската меѓу емиграцијата и трговијата со луѓе: борба против трговија со луѓе преку заштитата на емигрантските човекови права (Mike Kaye, *The migration-trafficking nexus: combating trafficking through the protection of migrants' human rights*, Anti-Slavery International, 2003, на стр. 3.)

79 Norbert Cyrus & Dita Vogel, *Social Working of Criminal Law on Trafficking and Smuggling in Human Beings in Germany*, in *Immigration and criminal law in the European Union: The legal measures and social consequences of criminal law in member states on trafficking and smuggling in human beings*, Martinus Nijhoff, 2006, на стр. 6.

80 MRCI Press Release, 6 June 2008.

81 Julia Preston, *After Iowa Raid, Immigrants Fuel Labor Inquiries*, во *The New York Times*, 27 July 2008. Во септември 2008 година, државните власти поднесоа пријави во коишто наведоа дека операторите на постројките ги прекршиле детските работнички закони. Види *Child Labor Law Filed Naming Agriprocessors Officials and Plant in Postville*, Press Release of the Office of the Attorney General, 9 September 2008.

82 *Report of the Expert Group on Trafficking in Human Beings*, European Commission, December 2004, на стр. 53.

вање на законите за доселеништво или да бидат депортирани. Ова е особено вистина доколку одговорноста за откривањето и спроведувањето на трговијата со луѓе лежи во органите за доселеништво повеќе отколку во органите на кривичното правосудство. Кав ЛаОвед, НВО за обесправени работници во Израел, извести за неколку ситуации на експлоатирани емигранти коишто, и покрај тоа што имале документиран легален статус, се уапсени и им се заканувале со депортација наместо да им се пружи помош. Дури и таму каде што владата ги препознава емигрантите како жртви, можеби нема да има волја да изврши политика на недепортирање поради страв од поттикнување на емиграцијата.

Недостаток од обезбедувачи на социјални услуги. Бидејќи речиси сите жртви на трговија со луѓе се далеку од дома, тие имаат потреба од голема лепеза од социјални услуги и поддршка – медицинска заштита, сместување, превоз, толкувачи, советување и правни совети. Сепак, во повеќето земји, многу малку услуги се наменети за жртвите на трговија со луѓе. Онаму каде што постојат такви услуги, тие се обично направени за жртвите на трговија со луѓе заради сексуална експлоатација. Во Обединетото Кралство, на пример, постои само едно засолниште финансирано од владата за жртвите на трговија со луѓе и тоа е само за жени коишто биле жртви на трговија со луѓе заради сексуална експлоатација. Слично на ова, во Израел единственото засолниште е ограничено на жртви на трговија со луѓе во секс индустријата. Обвинителите во Италија го нагласија општиот кусок од капацитети за сместување на мажите емигранти.

Неможност за спроведување на статутарните заштитни мерки на работните места. Во многу земји, трудовата инспекција е ограничена или непостоечка во земјоделскиот сектор. МОТ известува за тоа дека „само мал дел од земјоделските претпријатија ширум светот се законски покриени со инспекција на нивните услови за работа ... Во практика, овој дел е дури и помал, ако не и целосно непостоечки.“⁸³ Во Алмерија, Шпанија, на пример, има шест трудови инспектори за целата провинција.⁸⁴ Дури и онаму каде што има редовни посети на работните места, инспекторите можеби не го говорат вистинскиот јазик за да комуницираат со работниците или можеби на работниците не им се дава можност да зборуваат на само со инспекторот.

Многу малку судски гонења на трудовите нелегални трговци со луѓе. Според Министерството за надворешни работи на САД, од 3.427 осуди за трговија со луѓе глобално во 2007 година, само 326 биле за работнички случаи.⁸⁵ Во Германија, на пример, имало 454 истраги на сексуална трговија со луѓе во 2007 година.⁸⁶ Истата година, имало само 92 истраги на трговија со луѓе заради економска експлоатација. Слични разлики постојат во Холандија и во Белгија.⁸⁷ Понатаму, во голем број држави учеснички, и покрај пренесувањето на меѓународните правни инструменти со коишто се предвидува трговија со луѓе заради трудова експлоатација немало ниту едно успешно судско гонење во оваа област. Судските гонења се тешки затоа што честопати бараат сведочење на сведоци и работниците можат да бидат премногу плашливи да соработуваат со органите за спроведување на законот, можеби не се во состојба да ги идентификуваат работодавачите или да обезбедат доволно докази за да утврдат кривични прекршувања, или едноставно можеби не се во можност да сведочат бидејќи биле депортирани.

Недостаток од координираност за спроведување на работничките права. Различни државни органи се задолжени за спроведување на работничките закони, управување со емиграцијата и истражување и судење на кривични случаи. Исто така може да постои и посебен орган задолжен за рурални прашања или земјоделство. Недостатокот од координираност меѓу овие органи може да доведе до несоодветна заштита на работничките права. На пример, еден извештај на парламентарната комисија на Обединетото Кралство откри дека немало координиран владин одговор на широко објавуваните злоупотреби поврзани со криминалниот систем. Се откри дека меѓу-одделската иницијатива позната како Операција гангмастер е несоодветна, недоволно финансирана и „малку повеќе од општ термин за неколку локални операции на спроведување.“⁸⁸ Во Холандија, Националниот известувач откри дека било особено тешко да се откријат знаци на трговија со луѓе затоа што „секоја (посебна) истражна служба има специфична функција и соодветни овластувања. Проверките на работните места од страна на тимови на АМФ (измама на трудовиот пазар), на пример, се насочени кон проверка на почитувањето на Законот за вработување на странци од страна на работодавачите. Инспекторите обично не поставуваат прашања во однос на работните часови, платите или сместувањето.“⁸⁹

83 *General Survey on Labour Inspection*, ILO, 2006, став 29.

84 *Ten Ways to Protect Undocumented Workers*, PICUM, 2005, на стр. 92.

85 ТИП Извештај 2008.

86 *Human Trafficking: National Situation Report* (Bundeskriminalamt 2007).

87 Види ги годишните извештаи на белгиските и холандските известувачи, компилирана статистика.

88 *Gangmasters: Fourteenth Report of Session 2002-2003*, House of Commons, Environment, Food and Rural Affairs Committee, September 2003, на стр. 16-17.

89 *Trafficking in Human Beings: Fifth Report of the National Rapporteur*, на стр. 174.

Дури и во рамките на полето на трудовото право, одговорностите за спроведување можат да се поделат. Во Обединетото Кралство, има посебни органи за спроведување на законот за минималната земјоделска плата, за регулирање на агенциите за вработување, за лиценцирање на криминалните претпријатија (гангмастерите), и за спроведување на здравствените и безбедносните стандарди. Според извештајот на Заводот за граѓанско советување, обештетувањето не е сеопфатно. Доколку жалбата не се однесува на платите или доколку подносителот на жалбата не работи ниту за гангмастер ниту за агенција за вработување, нема статутарен орган за спроведување на којшто би му се поднела жалба. Наместо тоа, работникот мора да покрене формален приговор кај својот работодавач и, доколку тоа не успее, да поднесе барање до Трибуналот за вработувања, процедура којашто критичарите ја опишаа како многу сложена, бирократска, и антагонистичка и за којашто не постои правна помош.⁹⁰ Неодамна се појавија напори во рамките на Обединетото Кралство за консолидирање и координирање на машинеријата за спроведување на работничките права.

3.2 Предизвици со кои се соочуваат невладините организации (НВОи) и синдикатите

НВОите и синдикатите имаат јасна улога во борбата против ТЛ. Тие можат да водат кампањи за поддршка, да помагаат при правното застапување пред трибуналите за вработувања, да ја подигаат свеста на работниците за нивните права, да лобираат и организираат за подобри услови за работа и да ги обезбедуваат неопходните услуги како што се советувањето, засолништето, часовите по јазик, медицинската грижа и обуките за работа и упатувања. Синдикатите, исто така, можат да користат колективни преговори за да постигнат подобри стандарди за цели сектори. Сепак, синдикатите и НВОите исто така наидуваат на специфични пречки.

Недостаток од пристап. Исто како што работниците можат да бидат спречени да досегнат до услугите, НВОите и синдикатите имаат тешкотија да патуваат до далечните работни места. Дисперзираната природа на земјоделската работа значи дека досегнувањето до работниците е скапо и одзема време.

Јазични бариери. НВОите и синдикатите треба да бидат во состојба да комуницираат со работниците на нивните јазици и да користат неписани форми на комуникација. На пример, Заводот за граѓанско советување (Обединето Кралство) опишува значителен пораст на испитувањата на португалските работници, значајно влијаејќи врз „веќе раширената услуга. Особено, прилично е тешко ... да може да се најдат преведувачи кои се во состојба да ги понудат своите услуги бесплатно или по ограничена цена.“⁹¹

Недостаток од ресурси. На жртвите од трговија со луѓе типично им треба засолниште, медицинска грижа и психолошка помош, правен совет, финансиска помош и обука за работа. НВОите и синдикатите можеби не се опремени за обезбедување сеопфатни услуги коишто им се потребни на жртвите. Има многу малку адвокати коишто се подготвени да земат случаи врз про боно основа (бесплатно), така што пристапот до трибуналите за вработувања или судовите е ефективно ускратен.

Ограничено разбирање на трудовата трговија. Многу НВОи за борба против трговија со луѓе ја фокусираат работата исклучиво врз трговија со луѓе заради сексуална експлоатација. Дури и оние коишто сакаат да работат со жртвите на трудовата трговија со луѓе може да се најдат попречени од недостатокот на јасна дефиниција за трудовата трговија со луѓе или недостатокот од владина програма за посветување внимание на жртвите на трудовата трговија со луѓе.

⁹⁰ *Rooting out the rogues: why vulnerable and good employers need a 'fair employment commission'*, Citizens Advice Bureau, December 2007, на стр. 4-5.

⁹¹ Меморандум поднесен од Заводот за граѓанско советување, Селектираниот комитет за храна и рурални прашања, Парламент на Обединетото Кралство, 25 април 2003 (Citizens Advice Memorandum).

Недостаток од координираност со други партнери, внатре во и надвор од владата. Некои НВОи пријавија дека не знаеле како да ги упатат експлоатираните работници на владини услуги или дека таквите услуги не постоеле. На пример, во поднесокот до Парламентот во 2003 година, Заводот за граѓанско советување (Обединето Кралство) известуваат дека државните органи какви што се телефонските центри за јавувања Центрите за работа и Одделите за работа и пензии не успеале да обезбедат „информации или услуги на други јазици освен на англиски“, зголемувајќи го притисокот врз НВОите.⁹²

Тешкотии во организирањето на сезонските работници и развивање на свесноста за правата. По дефиниција, оваа класа работници е многу мобилна и привремена, барајќи големо вложување време за работници коишто можеби наскоро ќе заминат од земјата. Работниците можат да се плашат од отпуштање доколку учествуваат во синдикални дејности. На пример, во Канада сезонските работници мораат да ги сносат трошоците за летот до дома доколку фармерот го прекине договорот поради „непочитување, одбивање на работа, или каква било друга доволна причина“. Цената на летот до дома би била катастрофална за повеќето работници. Покрај јазичните бариери, исто така може да има различни интереси и приоритети за работниците емигранти и за националните работници.

Трошоци за членство. За работниците на или под линијата на сиромаштија, таксите за синдикат или здружение може да изгледаат забранувачки. На работниците коишто не доаѓаат од земја со традиција на синдикализам или работнички организации, придобивките од членството може да им изгледаат премногу далечни.

3.3 Добри практики

И покрај погоре разгледаните предизвици, голем борј владини и невладини актери нашле иновативни начини да им помагаат на земјоделските работници, и на оние коишто биле жртви на трговија со луѓе и на оние коишто се ранливи на трговија со луѓе. Во Анекс 3 се содржат голем број примери за добри практики. Овде, тие се на кусо резимирани.

Теренска активност на НВОите. Голем број НВОи ширум реионот на ОБСЕ имаат развиено иновативни начини за да досегнат до земјоделските работници и емигранти. Имаат формирано групи за поддршка, промовирано кампањи за подигнување на јавната свест и организирано штрајкови или прекини на работата. Во некои случаи тие ги имаат застапувано работниците пред трибуналите за вработувања или директно преговарале со работодавачите за да добијат подобри услови за работа и повисоки плати.

Организирање во работнички синдикати. Со цел да се обезбедат совети и помош за земјоделските работници и работниците емигранти, синдикатите отворија информативни центри, објавија двојазични или повеќејазични брошури и промовираа веб сајтови. Во некои случаи синдикатите се посебно воспоставени за работниците емигранти или синдикатите влегле во билатерални реципрочни договори.

Спроведување на работничките закони. Спроведувањето на трудовото право е подобро со донесувањето на новите работнички закони, подобрена соработка меѓу различните органи за спроведување или комбинирање на органите за спроведување на законот во еден орган и донесување одлука за спроведување на законите без оглед на тоа дали работникот е пријавен или непријавен. Во некои земји, полицијата и трудовите инспектори редовно преземаат заеднички инспекции на работното место.

⁹² Citizens Advice Memorandum.

Тужење од името на земјоделските работници. НВОите и синдикатите во голем број држави учеснички во ОБСЕ ги користат судовите, трибуналите за вработување и меѓународните форуми за залагање за работничките права. Клучните судски победи вклучувајќи го и освојувањето на правото на синдикално здружување и рушењето на одредбите на законот со којшто непријавените емигранти беа спречувани да им се придружат на синдикатите. Работничките синдикати и организациите за работнички права беа исто така значајни во користењето на трибуналите за вработување за да добијат наредби за обештета и исплата.

Заштита и помош на жртвите. Голем број држави учеснички во ОБСЕ имаат усвоено законодавства со коишто на жртвите на трговија со луѓе им се дозволува да останат во земјата, било во кус временски рок или на подолго. Холандија и Белгија дозволуваат и почетен период за размислување и период на подолг престој зависно од соработката со органите задолжени за спроведување на законот. Овие дозволи за престој се поврзани со разновидни мерки за помош и служби за поддршка. Во Италија, лицата жртви на трговија со луѓе коишто не се италијански државјани имаат право на времен престој согласно член 18 од Законодавниот указ Бр. 286/1998. Издавањето на дозволата од член 18 не е поврзано со подготвеноста за поднесување формална тужба против нелегалниот трговец со луѓе. Всушност, тоа е условено од обврската за учествување во програмата за социјална помош и реинтеграција. Во Соединетите американски држави, на поединците коишто државата ги признава за жртви на сериозен облик на ТЛМ се дозволува одложување на отстранувањето (познато како „продолжено присуство“, коешто е дозвола за привремен престој). Доколку соработуваат со разумни барања за помош од страна на органите задолжени за спроведување на законот, им се издава тригодишна виза со можност за продолжување наречена Т виза. На крајот од тој период, тие можат да се пријават за статус на постојан престој.

Судско гонење на нелегалните трговци со луѓе. Голем број земји, вклучувајќи ги Белгија, Холандија, Ирска и Соединетите американски држави, донесоа законодавства со коишто се прогласува за противзаконска принудната работа и/или трудовата трговија со луѓе. Други земји, како на пример Италија, се потпираат врз постари одредби со коишто се забранува ропството. Во последно време имаше извесни успеси со случаи на земјоделска трговија со луѓе. Погледнете ги подолу двата примера за успешни случаи.

Романски берачи на овошје во Белгија

Еден фармер вработил двајца браќа Романци да работат како берачи на овошје во 2000 година.⁹³ Тие биле сместени во приколка на фармата. Неколку години, работеле 10 до 14 часови дневно, освен во недела, и биле платени само врз нередовна основа. Во последните три години, речиси воопшто и не ги плаќале, добивајќи само 50 евра секоја седмица. Постојано го прашувале фармерот за своите плати, а тој одговарал дека подоцна ќе им плати. Еден ден, откако работниците уште еднаш прашале за парите и заспале во приколката, фармерот ја запалил приколката. Бил уапсен и осуден за трговија со луѓе во отежнувачки околности, како и за подметнување пожар. Првостепениот суд во Ѓент дека обвинетиот ја злоупотребил ранливата положба на работниците затоа што тие нелегално престојувале во Белгија, дека тој нелегално ги вработил и дека им дал сместување коешто е во спротивност со човековото достоинство. Судот исто така напласи дека фактот што работниците се понудиле за работа не ја оправдува нивната злоупотреба. Отежнатите околности беа утврдени со фактот што жртвите немале никаков вистински избор освен да се потчинат на злоупотребата. Продолжиле да работат затоа што обвинетиот им ветил дека ќе им ги исплати платите коишто им ги должел, и коишто не би ги добиле доколку си заминале од негова служба. Фармерот беше осуден на една година затворска казна и парична казна од 30.000 евра за оштета.

Во текот на истрагата и водењето на случајот, работниците биле сместени во засолништето Пајоке. Добиле краток престој како жртви на трговија со луѓе а подоцна им бил даден постојан престој во Белгија. Центарот за еднаквост на можностите и борба против расизило (Centre Pour L'egalite des Chances et La Lutte contre Le Racisme) беше граѓанска страна во случајот.

93 *La Trite et le Traffic des Etres Humains: Rapport 2007, Centre Pour L'egalite des Chances et la Lutte Contre le Racisme, на стр. 110-111.*

Мексикански работници мигранти во Соединетите американски држави

Во летото 2001 година, еден лиценциран фармерски трудов претприемач го испрати синот на патување до американско-мексиканската граница за да вработи непријавени емигранти како работници.⁹⁴ Во еден илоел во Аризона, синот купил група од 11 мажи и момчиња Мексиканци, некои дури и на возраст од 15 години, од човек од Јужна Дакота. Ги пренел во мало комби, возејќи дење и ноќе преку 12 држави, до работничкиот камп на мајка му во еден рурален дел на државата Њујорк. Работниците биле сместени во една еднокреветна соба, во стара куќа со расипан тоалет и туш. Им било кажано дека на шефот му должат пари за патот од Аризона, како и за кирија, храна и секојдневниот превоз до полињата. Постојано им се заканувале и ги предупредувале да не ја напуштаат фармата или да зборуваат со некого. Не биле платени и одвај нешто јаделе. Конечно една група успеала да избега ноќе, трчајќи низ полињата и шумите до оближниот град. Таму нашле помош од една рурална работничка НВО, којашто ги упатила на службените лица за спроведување на законот. Трудовиот претприемач на фармата и други членови на нејзиното семејство беа обвинети за трудова трговија со луѓе како и за измама со документи и прекршувања на статутите со кои се штитат земјоделските работници емигранти. На мексиканските работници им бил даден статус на привремен престој и биле застапувани од адвокат од НВО-то Правен центар за работнички права од Њујорк. Трудовиот претприемач на фармата се изјасни како виновна за неисплатените плати. Исто така, Правниот центар за работнички права и Правните услуги за земјоделските работници поднесоа граѓанска тужба од името на работниците. По завршувањето на случајот, сите работници добија Т визи и некои од нив ги донесоа своите семејни членови да живеат во Соединетите американски држави.

94 Six Indicted in Conspiracy for Trafficking and Holding Migrant Workers in Conditions of Forced Labor in Western New York, U.S. Department of Justice Press Release, 19 June 2002; Case Updates, Anti-Trafficking News Bulletin, U.S. Department of Justice, August 2005.

Канцеларија на Специјалниот претставник
и координатор за борба против трговија со луѓе

Трудова експлоатација во земјоделскиот сектор

Заклучок

4. Заклучок

Општите карактеристики на земјоделството и скорешните трендови на глобализација и емиграција во комбинација предизвикаа земјоделските работници да бидат особено ранливи на експлоатација и трговија со луѓе. Земјоделскиот работник којшто е жртва на трговија со луѓе е и жртва на кривично дело и работник. Во многу случаи, тој или таа е исто така непријавен емигрант. Борбата против трговијата со луѓе во земјоделскиот сектор ќе бара не само идентификување и судско гонење на кривични случаи, туку исто така и спроведување на работничките права општо земено, без оглед на емиграцијата или статусот на вработеност. Средствата постојат – во облик на и меѓународни правни стандарди и примери за ефективна практика – за промовирање на сеопфатна кампања против трговијата со луѓе заради трудова експлоатација во земјоделскиот сектор. Сепак, државите учеснички треба да бидат подготвени да посветат ресурси и внимание на машинеријата за спроведувањето на работничките права (инспектори, трибунали, административни канали) како и за едукација на работодавачите, работниците и трудовите вработувачи во врска со овие права. Нагласувањето на работничките права треба да им помогне на државите учеснички да им посветат внимание на структурните причини, да ја намалат ранливоста на работниците и да спречат ситуациите да се развијат во случаи на трговија.

Врз основа на прашањата истакнати во овој документ и работата извршена од страна на КСП на оваа тема, може да се повтори препораката дека:

„националните политики и програми треба да ги земат предвид сите различни појавности на трговијата со луѓе а на државите учеснички им се препорачува да развијат одговори коишто се грижат за разликите во природата на ранливостите на различните групи на трговија со луѓе; употребата на различни видови присилни и забранети средства за постигнување контрола над жртвите; широкиот дијапазон на експлоататорски околности на коишто се подвргнати луѓето и различните потреби коишто ги имаат жртвите поради разликите во возраста, полот, или видот експлоатација итн. Ефективното и сеопфатното справување со овој степен на сложеност е предизвик така што одговорите на владите на трговија со луѓе треба да се надоградуваат врз интердисциплинираното знаење и експертиза.“⁹⁵

95 OSR 2007 Report A Platform for Action (Извештај на КП од 2007 година Платформа за акција).

Канцеларија на Специјалниот претставник
и координатор за борба против трговија со луѓе

Анекси и список на кратенки

АНКЕС 1:

Проучувања на случаи на земјоделска трговија со луѓе

Заробени узбекистански работници во Руската Федерација

Одземени пасоши, неплатени, затворени на работното место, сексуално малтретирани

Во јуни 2008 година, руската полиција ослободи 49 нередовни мигранти од Узбекистан. Тие кажаа дека биле вработени неколку месеци претходно и донесени во Русија за да работат на сортирање хромид во едно село во близина на Москва. Пасошите им биле одземени, никогаш не им било платено и биле парично казнети за прекршување на правилата на работното место. Некои од жените пријавиле дека биле сексуално малтретирани и на ниту една од нив не и било дозволено да ја напушти областа. Еден од работниците избегал и ја известил полицијата, којашто брзо извршила рација.

Извор: Вера Володина, Русија: Узбекистански ропски работници ослободени во близина на Москва; веб сајт РФЕ/РЛ, 12 јуни 2008 година. (Vera Volodina, Russia: Uzbek Slave Labourers Freed Outside of Moscow, RFE/RL website).

Браќа Узбекистанци во лозје во Казахстан

Неплатен труд, одземање на личните документи, без писмен договор

„Аркин“ дошол во Казахстан од Узбекистан со брат му во потрага по работа. Тие нашле работа во едно лозје за фармер врз основа на устен договор. Кога работата завршила по шест месеци фармерот одбил да им ги исплати на браќата парите коишто им ги должел или да им ги врати документите коишто им ги одзел. По посредувањето, документите им биле конечно вратени а платите исплатени. Фармерот бил исто така парично казнет за прекршување на казахстанските закони.

Извор: Кадича Абишева, Претседател на Парламентарното собрание на Центарот на Казахстан за женската иницијатива Сана Сезим. (Khadicha Aбыsheva, PA President of Kazakhstan Centre for Women's Initiative Sana Sezim).

Полски работници на фабрика за преработка на пилешки производи во Девон, Обединето Кралство на Велика Британија и Северна Ирска

Лажни ветувања, лоши услови за живеење, незаконски одбитоци од плата

Една група полски работници беше вработена за работа во Обединетото Кралство со ветувања за минимална плата, 4,35 фунти на час, добро сместување по цена од 25 фунти неделно, и многу прекувремена работа. Наместо тоа, десетмина од нив биле сместени во мала куќа без мебел, каде што спиеле на подот. Во нивните потврди за плата се гледаа одбитоци од 40 фунти неделно за кирија. Тие биле вработени од страна на една компанија, сместени од страна на друга, а потврдите за плата ги издавала трета компанија. Тие немале поим кој им е шеф или пак кому да му се пожалат.

„И покрај правото да работат во Обединетото Кралство, тие останале заробени затоа што биле зависни од нивните гангмастери не само заради пристап до работа но исто така и за сместување и превоз до работните места коишто се честопати на далечни места во ненормални часови.“

Извор: Фелисити Лоренс, Полски работници загубени во странска земја наоѓаат работа во Обединетото Кралство не се платени. (Felicity Lawrence, Polish workers lost in a strange land find work in UK does not pay, The Guardian, 11 January 2005).

Литванец на млечна фарма во близина на Бежа, Португалија

Должничка обврска

Еден Литванец којшто работел на млечна фарма во парохијата Кабеса Ѓорда бил плаќан со храна од страна на работодавачот. Работодавачот вештачки ја зголемил цената на храната, така што без оглед на тоа колку работел Литванецот, секогаш имал долг. Од време на време ќе му биле дадени мали суми пари за да купи цигари или алкохол, од коишто станал зависен. Кога случајот стасал до работничкиот трибунал, се донесе пресуда дека тој треба да добие 2.500 фунти од неговиот работодавач. Беше постигната вонсудска спогодба.

Извор: Соња Переира и Жоао Васконселос, Нелегална трговија со луѓе и принудна работа: Проучувања на случаи и одговори од Португалија, ИЛО, 2008, на стр. 52-53. (Sonia Pereira & Joao Vasconcelos, Human Trafficking and Forced Labour: Cases Studies and Responses from Portugal)..

Романски работници во кланица во Германија

Изманичко вработување, лоши услови на живеење и работа, одземање пасоши, физичко насилство

Романските работници биле легално вработени за работа во кланица и им била ветена месечна плата од 1.200 евра за едногодишен период. Наместо тоа им плаќале 900 евра месечно, работејќи 10-14 часови дневно речиси без паузи. Работодавачот правел незаконски одбитоци од нивната плата за сместување и употреба на алати. На едниот касап му бил одземен пасошот. Кога работниците започнале да штрајукуваат, трудовиот претприемач им се заканил дека ќе ги протера и ќе ги прати назад во Романија. Кога работниците одбиле, еден од раководителите нападнал некои од работниците, со што на еден од мажите му ја скршил ногата. Романските работници побарале помош од еден синдикат, којшто го пријавил случајот на еден локален орган задолжен за спроведување на законот.

Извор: Трговија за работа и сексуална експлоатација во Германија, МОТ, 2005, на стр. 29-30. (Trafficking for Labour and Sexual Exploitation).

Бездомни американски државјани најмени за работа во работнички кампови за мигранти на Флорида

Должничка обврска, исплата на плати во дроги и алкохол

Роналд Еванс и неговите сопруга и син водеа работнички кампови за сезонски земјоделски работници. Тие најмувале бездомни луѓе, најчесто алкохоличари и зависници од дрога, од улици и бездомнички засолништа во градовите ширум југо-источниот дел на земјата. На луѓето им наплаќале 50 долари неделно за соба и храна и ги носеле на работа во полињата. На крајот од секој ден, семејството Еванс им давале можност на работниците да купуваат пиво, цигари и првокласен кокаин од „продавницата на компанијата“ со којашто управувале на кампот. Овие купувања потоа им биле одбивани од неделната плата. Работниците станале постојано задолжени кај семејството Еванс. Роналд Еванс беше осуден на судење за водење криминално претпријатие коешто дистрибуира првокласен кокаин. Беше осуден на 30 години затворска казна. Неговата сопруга и синот се изјасниле за виновни и добиле помали казни.

Извор: Сопственик на работнички камп на Флорида осуден по федерални обвинувања, Канцеларија на Обвинителот на Соединетите американски држави за Средниот округ на Флорида известување за јавноста, 26 јануари 2007 година. (Florida labor camp owner sentenced on federal charges, Office of the United States Attorney for the Middle District of Florida Press Release).

Работник емигрант на ранчот Макуба, Бразил

Должничка обврска, далечна местоположба, вооружен надзор

„Жозе Силва“ работел со уште 46 други мажи на расчистување на дел од џунгла во едно далечно и густо пошумено амазонско подрачје. Му биле ветени од 3 до 4 американски долари на ден, но парите му биле одбивани за превозот до ранчот, дневните оброци, па дури и за неговата лежалка и алатите за работа. Работниците му оставиле на теренскиот шеф да им води евиденција за

долговите, коишто тој ги претворал во денови на работа којашто ја должеле. Теренскиот шеф ги надгледувал со наполнет 0,38-калибарски револвер. Силва работел седум денови неделно и му бил даван еден оброк дневно. Кога конечно избегал, по две години, должел повеќе од 260 денови работа. Пешачел четири денови до најблискиот град, каде што нашол помош од една црква..

Извор: Hall, Kevin G., *Slavery Exists Out of Sight in Brazil*, во *Knight Ridder Newspapers*, 24 September 2004. (Хол, Кевин Г., Ропството постои надвор од видното поле во Бразил).

Литванка на фарма за печурки во Ирска

Лоши услови за живеење и работа, без договор за работа, без платена прекувремена работа, неплатена работа на други фарми

„Ана“ и уште осум други жени работеле како берачки на печурки на една фарма. Таа немала никаков писмен договор, немала поим дека постои минимална плата, не знаела дали работодавачот плаќал данок и придонеси за социјално осигурување, и никогаш не била платена за прекувремената работа или во периодите кога работодавачот ја „позајмувал“ на други фарми. Таа и другите работнички живееле во подвижен дом на фармата, којшто исто така се употребувал како кантина, тоалет, место за пушење, и соблекувалница за сите работнички. На сите им наплатувале по 45 евра неделно за сместување. Подвижниот дом немал греење и понекогаш немало електрична струја или топла вода. Вратата била скршена и не можела да се заклучи. Ана била достапна за работа во кое било време од денот или ноќта. Работодавачот и кажал дека доколку сака да се жали, може да си замине. „Што се однесува до мене, ние бевме робови на неговата фарма без никакви дозволени чувства.“

Извор: Жнеење правда: работниците берачи на печурки апелираат на промена, Центар за емигрантски права Ирска, ноември 2006, на стр. 20. (*Harvesting Justice: Mushroom Workers Call for Change*, Migrant Rights Centre Ireland).

Узбекистански работници експлоатирани во Казахстан

Лоши услови за живеење и работа, изолација и закани спречуваат какво било бегство, никаква плата во текот на целиот период

„Даврон“ дошол во Казахстан од Узбекистан во мај 2007 година. Тој бил донесен од страна на „Салим“ којшто му ветил 300-400.000 соми месечно за берење памук заедно со уште 100 други мажи. „Салим“ ги однел луѓето во регионот Мактаралши каде што биле ставени на работа. Условите за живот и храната биле грозни но работниците биле држени да не заминат по пат на уцени и закани. Платата ја земал „Салим“ и за време на целиот период „Даврон“ не добил ништо. На крајот „Даврон“ се обратил до Единицата за организиран криминал на Одделот за внатрешни работи на Јужен Казахстан и тие го спасиле. Како резултат, на „Даврон“ му било обезбедено психолошко советување, документите му биле вратени и си заминал безбедно дома. Работодавачот избегнал секаква одговорност.

Извор: Кадича Абишева, Директор на Центарот на Казахстан за женска иницијатива Сана Сезим. (*Khadicha Abysheva, Director of Kazakhstan Centre for Women's Initiative Sana Sezim*).

АНЕКС 2:

Примери на програми за сезонски земјоделски работници

Австрија – Програма за помош при жнеене

Воспоставена во мај 2000 година, програмата прима до 7.000 сезонски работници до шест седмици работа. Во 2004 година, 5.300 сезонски работници и уште 1.400 други помагачи при жнеене бев вработени во земјоделскиот и шумарскиот сектор.

Канада – Програма за сезонски земјоделски работници

Започната пред повеќе од 40 години, ПСЗР функционира врз основа на спогодби меѓу Канада и Мексико и некои карибски земји. Во 2006 година, 7.806 мексикански и 7.770 карибски работници дојдоа да работат во Канада. Фармерите мора да потврдат потреба од работа и заложби за да најмат канадски земјоделски работници. На странските работници им се обезбедува бесплатно сместување а фармерите мораат да осигурат дека тие се опфатени со работничкиот надоместок и здравствено осигурување.

Франција – Билатерални спогодби за сезонски работни договори (ПСЗР)

Франција потпиша билатерални спогодби за сезонски работници со Полска, Тунис и Мароко. Согласно договорите за работа, работниците се примаат за максимум од 6 или, во случај на одредени земјоделски активности, 8 месеци. Условите на вработување, минималната плата и сместувањето мора да ги исполнат француските стандарди. Жалби можат да се поднесуваат до локалниот работнички оддел. Мароканските и туниските државјани мораат да потпишат документ во којшто се согласуваат дека ќе се вратат во своите змеји кога ќе им истечат работните договори и дека се согласуваат дека ќе се појават во Француските конзуларни служби во Казабланка или во Тунис за да се евидентира нивното враќање. Во 2005 година, имало 16.000 сезонски работници, од коишто половината биле од Полска. Националната агенција за добредојде на странци и за емиграција (АНАЕМ) е задолжена за плаќање на патните трошоци и за организирање на пристигнувањето на сезонските работници коишто доаѓаат од овие земји.

Германија – Програма за сезонски странски работници

Согласно билатералните спогодби потпишани со Полска, Романија, Унгарија, Словачка, Чешката Република, Хрватска, Словенија и Бугарија, работниците се примаат до 3 месеци работа во земјоделството и во други сектори каде што постои кусок од работна рака. Поголемиот број од нив се полски земјоделски работници. Во 2006 година, имаше 270.000 полски работници на фармите во Германија.

Шпанија – Проекти на циркуларна емиграција

Шпанија има потпишано спогодби за програми за привремени работници со голем број земји, вклучувајќи ги Колумбија, Мароко, Еквадор и Романија. Циркуларната емиграција се однесува на систем во којшто лицата коишто престојуваат во трети земји доаѓаат привремено во ЕУ под услов, на крајот од периодот, да мораат повторно да го обноват престојот во сопствената земја на потекло. За да се врати легално во Шпанија следната година, гостинскиот работник мора се пријави во шпански конзулат во сопствената земја на потекло. Картаја, град во провинцијата каде што се одгледуваат јагоди, Уелва, разви програма за циркуларна емиграција со Мароко, помогната од 1,2 милиони евра од ЕУ. Околу 5.500 Мароканки работев како берачки на јагоди во текот на сезоната во 2007 година. Во јануари 2007 година ИОМ започна со имплементација на проект за циркуларна емиграција за земјоделските работници меѓу Каталонија (Шпанија) и Колумбија, со помош на организацијата на земјоделски работодавачи Пахесос Солидарис (Pagesos Solidaris).

Обединето Кралство – Програма за сезонски земјоделски работници (ПСЗР)

ПСЗР започна во 1940-тите години со цел да им овозможи на фармерите и на одгледувачите во Обединетото Кралство да најмуваат странски работници за краткотрајна земјоделска работа. Квотата за 2008 година беше 16.250 работници и беше резервирана исклучиво за државјаните на Бугарија и Романија. На учесниците им е дозволено да работат во Обединетото Кралство до 6 месеци. Програмата ја спроведува еден од 9-те оператори коишто се задолжени за вработување работници и следење на условите за работа и живот. На работниците им се гарантира минималната земјоделска плата и им е обезбедено сместување, иако можат да се прават одбитоци за кирија. На работниците не им се обезбедува здравствено осигурување но им се пружа итна медицинска нега.

Соединети американски држави – Виза X-2A

Земјоделските работодавачи мораат да потврдат потреба од труд којшто не може да ја задоволи американски државјанин. Работниците X-2A имаат законско право да примаат најмалку $\frac{3}{4}$ од вкупните часови ветени во договорот; да добијат бесплатно сместување во добри услови; да добиваат или бесплатни оброци или капацитети за готвење; да добиваат работнички надоместок за повреди поврзани со работата; да им се врати трошокот за пат од доило на работникот до работното место; да бидат заштитени со истите прописи за здравствено осигурување и безбедност како и другите работници; да бидат подобни за федерално финансирани правни услуги за прашања поврзани со вработувањето; и, доколку работниците останат за времетраењето на договорот, работодавачот мора да плати превозот до дома. Во 2007 година, во земјата беа примени работници 76,818 X-2A.

АНЕКС 3:

Примери на добри практики

Теренска работа на НВОи

- Во 2006 година Центарот за емигрантски права Ирска (МРЦИ) формираше група за поддршка за работниците со печурки и промовираше кампања за подигање на јавната свест во врска со експлоататорските работнички услови за работниците емигранти во индустријата со печурки. МРЦИ издаде „Жнеење правда – работниците со печурки апелираат на промена“ (“Harvesting Justice – Mushroom Workers Call for Change”) и го поддржа формирањето на Здружението на земјоделски работници. Во 2007 година, Здружението на земјоделските работници успеа да поврати над 250.000 евра, во пресуди и спогодби за отприлика 100 работници на 20 различни фарми низ цела Ирска. Види www.mrci.ie.
- Платформата за меѓународна соработка за недокументирани емигранти (ПИЦУМ) ги унапредува правата на недокументираните работници во Европа. Клучните публикации на ПИЦУМ се „Десет начини да се заштитат недокументираните емигрантски работници“, „Пристап до здравствено осигурување на емигрантските работници“, и „Недокументираните емигрантски работници имаат права! Преглед на меѓународната рамка за човекови права.“ Види www.picum.org.
- КОДЕТРАС, сојуз на синдикати и НВОи во Буш-ду-Рон, Франција, им излезе во пресрет на сезонските земјоделски работници и им ги претстави акциите за работничките надоместоци и дозволите за престој. Исто така промовираше информации и јавни кампањи за подигнување на свеста за правата на сезонските работници. Види www.codetras.org.
- Коалицијата на работниците од Имокале е работничка организација заснована врз заедница во југозападна Флорида. По пат на запирање со работниот процес и штрајкови, ЦИВ оствари подобрувања на платите и работничките услови за земјоделските работници. На пример, во 1998 година оствари покачувања во целата индустрија од 13-25% за берачите на домати. Во 2001 година, ЦИВ организираше бојкот на неколку синџири на ресторани за брза храна и нивните сестрински компании што на крајот резултираше со спогодби за подобри плати и работни услови за фармерските работници. Види www.ciw-online.org.
- ОРКА во Белгија издава водич за правата на недокументираните работници на арапски, турски, романски, бугарски, полски и португалски јазик. Види www.orcasite.be.

Синдикално организирање

- Во Шпанија, Синдикалната конфедерацијата на работничките комисии (ЦЦОО) постави Информативни центри за доселеничките работници (ЦИТЕ). Првите Центри беа поставени во 1986 година во Каталонија (Шпанија) а денеска има повеќе од 200 такви центри кои работат низ целата држава. Тие обезбедуваат правни совети, професионална и јазична обука и дејствуваат како врска со секторските синдикати. Емигрантите не мораат да бидат членови на синдикати или со постојан статус за да го користат ЦИТЕ.
- Sindicato de Obreros del Campo (SOC) (Синдикатот на полски работници) отвори канцеларии во зоната на оранжериите во Алмерија, Шпанија. СОЦ обезбедува информации и помош за емигрантските работници. „Емигрантите не го согледуваат СОЦ како поддршка или хуманитарно здружение, туку како своја организација.“⁹⁶
- Во мај 2008 година, Меѓународниот синдикат на здружените работнички здруженија за храна, земјоделство, хотелиерство, ресторани, угостителство и тутун (ИУФ) издаде прирачник за синдикалците кој носи наслов, „Работниците и синдикатите на потег: Организирање и бранење на емигрантските работници во земјоделството и во сојузничките сектори.“ Прирачникот е комплетен водич за тоа што можат да направат синдикалците за да ја сопрат злоупотребата и експлоатацијата на емигрантските работници. Види www.ituc-csi.org/IMG/pdf/IUF_migration.pdf.

96 Проект на СОЦ Алмерија, Европски граѓански форум, мај 2005.

- Во септември 2004 година, германскиот синдикат ИГ БАУ го објави формирањето на Европскиот синдикат на емигрантски работници за да им се обезбедат правна помош и совети на емигрантските работници. Од самиот свој зачеток, Европскиот синдикат на емигрантски работници беше посредник меѓу работниците и работодавачите за добивање на неисплатените плати и ги тужеше работодавачите во работничките судови. Види www.emwu.org.
- Германскиот синдикат ИГ БАУ и полскиот синдикат ЗЗПР заеднички издаваат двојазична брошура за полските сезонски работници во германското земјоделство. Брошурата содржи информации за правните обврски на работодавачите, правата на работниците и како синдикатите можат да помогнат во разрешувањето на конфликтите.
- Во Франција, Confédération Française Démocratique du Travail (ЦФДТ) (Француската демократска работничка конфедерација) спроведе мобилна советодавна служба во текот на летото 2008 година. ЦФДТ “bus des saisonniers” запре на 33 места на патувањето низ фармерските региони во Франција, започнувајќи од Париз и завршувајќи во Бријансон. Целта беше да се сретнат со сезонските работници во нивните места на работа. Синдикалните активисти ги информираа работниците за нивните права и им поделија примероци од прирачникот *Guide des saisonniers*. Исто така тие им поделија на летувачите бразлетни на кои е изгравирани реченицата “Je suis solidare avec les saisonniers”. Види www.cfdt.fr.
- Во Обединетото Кралство, Конгресот на синдикатите првезе низа чекори насочени кон подобрувањето на животите на емигрантските работници. ТУЦ лобираше за донесување на новото законодавство за гангмастери. Во 2007 година, промовираше вебсајт на полски јазик, којшто го води во соработка со граѓанското Советодавно биро и Солидарношч (Solidarnosc). Види www.pracawbrytnail.org. ТУЦ исто така издаде брошура со здравствени и безбедносни информации за работниците која е достапна на 20 јазици.
- Во јуни 2008 година УФЦВ Канада успешно ги организираше сезонските емигрантски фармерски работници на Фармите Мејфер во Манитоба каде што гласаа за ратификување на тригодишен синдикален договор. Ова беше првиот кога и да е договор со кој се опфаќаат емигрантските земјоделски работници во Канада.⁹⁷
- УФЦВ Канада раководи со осум Центри за поддршка на земјоделски работници емигранти ширум земјата. Во 2008 година, таа започна со дистрибуирање цевна карта за упатство како и информативна брошура – “¿Dónde puede encontrar ayuda?” („Каде може да најдете помош?“) - во којашто се детално наведени достапните служби. Мексиканската влада се согласи да ги вклучи овие средства за ориентација подготвени за сите сезонски работници. УФЦВ Канада исто така објавува годишен извештај под наслов „Статусот на фармерските емигрантски работници во Канада“, достапен на англиски и шпански. Во 2006 година, УФЦВ Канада успешно спроведе кампања за проширување на опфатот на здравственото и безбедносното осигурување на фармерските работници во Онтарио коишто претходно биле исклучени од Законот за трудово здравство и безбедност на провинцијата. Види www.ufcw.ca.
- Во Шведска, Општинскиот работнички сојуз (Kommunal) подготви брошура за привремените земјоделски работници коишто пристигнуваат во Шведска. Достапна е на шест јазици. Колективните преговарачки спогодби на Комуналот автоматски ги опфаќаат сите работници емигранти.
- И покрај тоа што фармерските работници во САД се исклучени од правата на колективно преговарање и слобода на здружување на Законот за национални работнички односи, АФЛ-ЦИО воспостави Земјоделски работнички организационен комитет (ФЛОЦ) којшто успешно ги организираше мексиканските фармерски работници и доби важни олеснувања од одгледувачите. На пример, ФЛОЦ и Здружението на одгледувачите од Северна Каролина потпишаа работнички договори опфаќајќи 7.000 гостински работници и 800 одгледувачи. Договорите обезбедија побрзи жалбени постапки, елиминација на таксите за вработување и поголема помош при поднесувањето на работничките барања за надомест.
- Обединетата федерација на дански работници (ЗФ) им помага на сезонските работници од источноевропските земји. ЗФ ги здружи силите со Сојузот на агро-индустриски работници на Украина (АВУУ) за објавување на информативна брошура насочена кон украинските земјоделски работници коишто дошле во Данска. Членовите на АВУУ коишто одат да работат во Данска автоматски стануваат членови на ЗФ за времетраењето на работата.

⁹⁷ Ратификација на првиот договор на УФЦВ Канада на фарма во Манитоба историски пробив за работниците емигранти, достапно на www.ufcw.ca.

Спроведување на работничките закони

- Во Обединетото Кралство, Власта за лиценцирање на гангмастерите (ГЛА) е одговорна за спроведувањето на систеило за лиценцирање на гангмастерите. На повеќе од 50 гангмастери им биле одземени лиценците откако е воспоставена ГЛА.
- Исто така во Обединетото Кралство, како одговор на повторливите апели за подобра хармонизација на спроведувањето на работничките закони, се создаде нов Одбор за спроведување на правично вработување во август 2008 година. Целта на Одборот, со којшто претседава министерот за работни односи, е да ја координира работата којашто ја вршат пет одделни органи за спроведување.
- Во САД, Министерството за труд спроведува два закона во коишто се содржани клучни заштитни мерки за работниците – Законот за правични работнички стандарди и Законот за заштита на емигрантските и сезонските земјоделски работници – без оглед на тоа дали работникот има пријавен или непријавен статус. Види ДОЛ Список на факти бр. 48: Примена на американските работнички закони на доселеничките работници: Ефект на одлуката на Хофман Пластикс за законите спроведени од страна на Отсекот за плати и работни часови (ноември 2007 година), достапен на: www.dol.gov/esa/whd/regs/compliance/whdfs48.pdf.
- Во Ирска, канцеларијата за почитување на статутарните права на вработување, националниот Орган за правата на вработување (НЕРА), беше воспоставен во февруари 2007 година. НЕРА ги обединува трудовиот инспекторат, информативната единица за правата на вработување и единицата за судско гонење и спроведување. Нацрт-законот за почитување на Законот за вработување, којшто беше објавен на 18 март 2008 година, ги зацврстува казните за прекршување на работничките закони, ги зајакнува моќите за спроведување на НЕРА и го зголемува бројот на трудови инспектори. Види www.employmentrights.ie.
- Надвор од регионот на ОБСЕ, во Бразил, Групата за мобилна инспекција беше воспоставена во 1995 година за да врши истраги на ропство и принудна работа на далечните плантажи. Секој тим се состои од инспектори на Министерството за труд и агенти на Федералната полиција. Тие имаат овластувања да ги ослободуваат работниците и да наредуваат исплата на плати и парични казни. Исто така можат да упатуваат случаи на трудовиот суд за прекршувања на работничките закони. Меѓу 1995 и средината на јули 2005 година, околу 25.000 работници беа ослободени од страна на мобилните инспекциски тимови, главно во источно-амазонските региони. Нивниот успех зависи од федералната централизација на инспекциите и тајноста. Работата е ризична. Во јануари 2004 година, тројца инспектори и нивниот возач биле фатени во заседа и убиени.

Водење судска парница од името на земјоделските работници

- Во Соединетите американски држави, на делумно владино финансираната организација за правна помош, Корпорација за правни услуги, експлицитно и се дозволува да обезбедува про боно застапништво на земјоделските работници емигранти. Ова може да даде објаснување за тоа зошто фармерските работници поднесуваат необично голем број граѓански тужби за трговија со луѓе, наспроти работниците во другите економски сектори. „Благодарение делумно на оваа историја на финансирање, сега постоја добро основани програми за услуги и теренска помош за емигрантските фармерски работници низ целата земја и силна мрежа на адвокати коишто работат во името на овие фармерски работници. Оваа мрежа на адвокати и застапници извршува опширна теренска работа, наоѓајќи фармерски работници со цел да ги идентификува жртвите на трудова трговија со луѓе и пружајќи им помош во добивањето придонеси и поднесувањето тужби.“⁹⁸
- Кав ЛаОвед и Жешката линија за работници емигранти започнаа парница со којашто се предизвикува „Обврзната спогодба“ – систеило на работна дозвола со којшто работниците се врзауваат за определени работодавачи. Кав ЛаОвед успешно извојува наредба од Високиот суд на правдата со којашто се донесува пресуда дека Обврзната спогодба ги прекршува основните права.
- Во Данска, Обединетата федерација на дански работници (ЗФ) активно се залага во името на емигрантите, во некои случаи добивајќи големи спогодби за недоволно платените работници. Во еден случај, на седуммина Полјаци коишто работеле за одгледувач на краставици на островот Фенен не им била плаќана прекувремената работа, и покрај тоа што работеле 52 часови неделно. Како резултат на интервенцијата на ЗФ, одгледувачот им платил на полските работници 432.000 круни за прекувремената работа и надоместоците за државни празници.

98 Jennifer S. Nam, *The Case of the Missing Case: Examining the Civil Right of Action for Human Trafficking Victims* во *Columbia Law Review*, Vol. 107, November 2007, на стр. 1680.

- УФЦВ Канада е ангажирана во постојани судски процеси во поглед на правата на слободата на здружување и колективното преговарање на земјоделските работници. Кога властите во Провинцијата Онтарио им забранија на земјоделските работници да се приклучуваат кон синдикати, УФЦВ Канада ја даде провинциската влада на суд. Во случајот *Данмор против Онтарио (Главен јавен обвинител) (Dunmore v. Ontario (Attorney General))*, 20 декември 2001 година, Врховниот суд тврдеше дека негирањето на правото на синдикално здружување е прекршување на правото на здружување заштитено со Канадската повелба за правата и слободите. Владата на Онтарио одговори со донесување законодавство со коешто на земјоделските работници им се даде правото да се здружуваат во синдикати но не и правата на колективно преговарање. Уставното отповикување на овој закон сега е во очекување да се најде пред Врховниот суд.
- Проектот за правда на емигрантскиот работник (САД) ги застапува фармерските работници на Флорида. Во низа тужби, МФЈП извојува победи за недоволно платените и малтретираните работници. Во еден случај на наводни големи прекршувања на работничките закони, обвинетите фармери тврделе дека не се одговорни затоа што тие не биле всушност работодавачите. Всушност, „работодавачот“ беше фармерот трудов претприемач. Апелациониот суд тврдеше дека фармерите и фармерот трудов претприемач се „заеднички работодавачи“ и според тоа и едниот и другите се одговорни. Затоа што федералниот закон забранува федерално финансирани адвокати од Правните служби да водат парници на класни дејствија, Проектот за правда на емигрантскиот работник е посебно финансиран од страна на Адвокатската комора на Флорида.
- КОДЕТРАС (Collectif de defense des travailleurs saisonniers) (Колектив за одбрана на сезонските работници) им помага на сезонските фармерски работници во Буш-ду-Рон по пат на застапништво, кампањи за подигање на јавната свест и судски процеси. Во еден случај на фармерски работник од Мароко којшто работел врз сезонска основа 23 години во Франција и сепак му била одбиена дозволата за престој, КОДЕТРАС поднесе жалба до Административниот трибунал во Марсеј и доби.
- Во Соединетите американски држави, жртвите на трговија со луѓе можат да поднесат граѓанска пријава против нелегалните трговци со луѓе согласно Законот за повторно овластување на заштитата на жртвите на трговија со луѓе (ТВПРА) и да добијат надомест. Со помош на организациите за правна помош, земјоделските работници во Колорадо, Северна Каролина и Конектикат поднесоа тужби согласно ТВПРА.
- Проектот за правда на доселениците на Јужниот правен центар за сиромаштија промовираше програма насловена како Есперанца (Esperanza) насочена кон прекинување на родовата дискриминација и сексуалното вознемирување на емигрантските жени. Пет жени од Хаити коишто работеле во фабрика за пакување домати на Флорида добиле парница за сексуално вознемирување против нивниот работодавач. Жените, застапувани од Есперанца и Комисијата на САД за еднакви можности за вработување, добија 215.000 американски долари за порамнување на барањата за повторливо сексуално допирање, коментари и барања за секс на работното место. Види www.spicenter.org/legal/ijp.jsp.
- Општиот сојуз на работници на Шпанија (УГТ) поднесе тужба до Комитетот за слобода на здружување – надзорен орган на МОТ – против Владата на Шпанија со тврдење дека со Основниот закон Бр. 8/2000 за правата и слободите на странците во Шпанија и нивната општествена интеграција се прекршуваат правата на слободата на здружување на непријавените странски работници. Комитетот тврдеше дека законодавството не е во согласност со членот 2 од Конвенцијата за слобода на здружување и заштита на правото на организирање, 1948 година (Бр. 87). Во Конвенцијата „се признава правото на работниците, без каква било разлика, да основаат и да се приклучуваат кон организации по сопствен избор.“ Уставниот суд на Шпанија неодамна прогласи делови од Законот за неуставни.⁹⁹
- Застапувани од страна на застапниците за меѓународни права, американска НВО, работниците на една плантажа на каучукови дрвја во Либериа ја тужеа Корпорацијата Брицстоун во 2005 година, поради наводна принудна работа и други прекршувања на човековите права. Тужителите тврдеа дека стапката на дневната квота ги натерала семејствата да ги тераат децата на работа за да заработат плати за егзистенција. Во јуни 2007 година, судот го отфрли предлогот на Брицстоун за отпуштање и дозволи случајот да оди на судење врз основа на тврдењата за принудна работа на тужителите на децата. Види <http://www.iradvocates.org/bfcase.html>.

Судско гонење на нелегалните трговци со луѓе

- Во 2005 година, Белгија донесе широка одредба против трговија со луѓе. Во членот 433 од Казнениот законик во дефиницијата за трговија со луѓе се вклучува вработување или овозможување на некое лице да се вработи „во околности коишто се во спротивност со човековото достоинство.“ Согласноста не е релевантна. Злоупотребата на ранливоста на работникот претставува отежителна околност но не е елемент на главен прекршок. Белгиските обвинители објаснија: „Концептот на трговија со луѓе во областа на трудовата експлоатација е така прилично широк и се дефинира според целта, т.е. експлоатација по пат на вработување под услови спротивни на човековото достоинство.“¹⁰⁰ Истрагите ги спроведуваат специјализирани единици на полицијата и/или служби на трудовата инспекција. На пример, во случајот на *Јавното министерство против Јонел и Бусам (Public Ministry v. Yonel and Boussam)*, судот откри дека обвинетите вработиле работник под околности во спротивност на човековото достоинство кога тие не го исплатиле и му дале само трошки од останата храна. Бидејќи работникот немал легален престој и имал сопруга и три деца, немал друг вистински и прифатлив избор освен да се потчини на оваа злоупотреба.“ Првообвинетиот бил осуден на затворска казна од 14 месеци и платил парична казна во висина од 5.000 евра.¹⁰¹
- Во Белгија, секој судски округ има трудов ревизор, којшто е независна канцеларија на јавниот обвинител специјализирана за трудово право вклучувајќи трудова трговија со луѓе. Случаите главно се откриваат по пат на специјализирани трудови инспектори за време на рутински проверки или врз основа на жалби од поединци или синдикати. Инспекторите испраќаат случаи на трговија со луѓе директно до трудовиот обвинител, којшто исто така работи во тесна соработка со полицијата. На пример, во кривичниот суд во Лиеж, донесени се 16 пресуди за трудова трговија со луѓе од 2000 година, сите упатени од страна на трудовиот обвинител.
- Во Италија, Командата на на Карабиниерите за трудова заштита формира специјализирана единица на трудовата полиција. Нејзините припадници се обучени да се квалификуваат како трудови инспектори како и офицери на судската полиција. Во 2005 година, Командата изврши повеќе од 24.500 инспекции. Беа уапсени 188 луѓе за кривични дела поврзани со трудова експлоатација на непријавените емигранти.
- Во Холандија, Служабата за социјално разузнавање и истрага (СИОД), формирана во 2002 година, брои 300 кривични инспектори коишто се фокусираат врз злоупотребата на социјалното законодавство, вработувањето на непријавените емигранти и измамата со придонеси и надоместоци.
- Во Италија, владата обвини 19 обвинети во еден случај како резултат на нејзините рации од 2006 година на фарми за домати во Пуља. Се очекува судско гонење.
- Во Ирска, во дефиницијата за трговија со луѓе во Кривичниот закон (Закон за трговија со луѓе) од 2008 година е вклучена и „трудова експлоатација“, којашто по дефиниција ги опфаќа принудната работа, ропството и слугувањето.

¹⁰⁰ Презентација на Фреди Газан (Freddy Gazan) и Фредерик Курц (Frederic Kurz) на 3-тата Конференција на Сојузот против трговија со лица, ОБСЕ, ноември 2005 година.

¹⁰¹ *Public Ministry v. Yonel and Boussam*, No. 69.98.954/06, Penal Court of Verviers, 15 January 2007.

Список на кратенки

АВУУ	Агро-индустриски работници на Украина
АНАЕМ	Национална агенција за добредојде на странци и за емиграција
АФЛ-ЦИО	Американска федерација на трудот и Конгрес на индустриски организации
Би-Би-Си	Британска радиодифузна корпорација
ГЛА	Власт за лицензирање на гангмастерите
ЕК	Европска комисија
ЕМВУ	Европски сојуз на емигрантски работници
ЕСЧП	Европски суд за човекови права
ЕУ	Европска унија
ЗЗПР	Zwizek Zawodowy Pracowników Rolnictwa w Rzeczypospolitej Polskiej (Полски синдикат којшто ги претставува работниците во земјоделството)
ЗФ	Обединета федерација на данските работници
ИГ БАУ	IG Bauen-Agrar-Umwelt
ИТУЦ	Меѓународна конфедерација на синдикати
ИУФ	Меѓународен синдикат на здружените работнички здруженија за храна, земјоделство, хотелиерство, ресторани, угостителство и тутун
КОДЕТРАС	Collectif de defense des travailleurs saisonniers (Одбранбен колектив на сезонските работници)
МВЦ	Меѓународна конвенција за заштита на правата на сите емигрантски работници и членовите на нивните семејства
МОТ	Меѓународна организација на трудот
МРЦИ	Центар за емигрантски права Ирска
НЕРА	Национална власт за права на вработување
ОБСЕ	Организација за безбедност и соработка во Европа
ОЕЦД	Организација за економска соработка и развој
ОН	Обединети нации
ОН ОДЦ	Канцеларија на Обединетите нации за дроги и криминал
ОН ОХЦХР	Канцеларија на Високиот комесар за човекови права на Обединетите нации
ОРКА	Организација за недокументирани работници, Белгија
ПИЦУМ	Платформа за меѓународна соработка за недокументираните емигранти
СЕ	Совет на Европа
СОЦ	Sindicato de Obreros del Campo, Andalucia (Синдикат на полските работници, Андалузија)
ЦЦОО	Confederación Sindical de Comisiones de Obreros (Конфедерација на синдикатите на работничките комисији, Шпанија)
ТУЦ	Конгрес на синдикати, Обединето Кралство
УГТ	Union General de Trabajadores (Општ синдикат на работници, Шпанија)
УФЦВ	Меѓународен обединет синдикат на работници со храна и комерцијални работници
ФЛОЦ	Организационен комитет на фармерската работа, АФЛ-ЦИО
ЦГТ	Confederación General de Trabajo (Општа конфедерација на трудот)
ЦЕАЦР	Комитет на експерти за примената на Конвенцијата и препораките
ЦИТЕ	Информативни центри за доселенички работници
ЦФДТ	Confédération Française Démocratique du Travail (Француска демократска конфедерација на трудот)

Канцеларија на Специјалниот претставник и координатор за борба против трговија со луѓе
Серија Пригодни документи

Организацијата за безбедност и соработка во Европа (ОБСЕ) е пан-европско безбедносно тело чишто 56 земји учеснички се распространети на географска област од Ванкувер до Владивосток. Призната како регионален договор според Поглавјето VIII од Повелбата на Обединетите нации, ОБСЕ е основен инструмент за предвременно предупредување, спречување на конфликти, управување со кризи и пост-конфликтна рехабилитација во својата област. Нејзиниот пристап кон безбедноста е единствен затоа што е и сеопфатен и кооперативен: сеопфатна е затоа што се занимава со трите димензии на безбедноста – човековата, политичко-воената и економската/еколошката. Според тоа таа посветува внимание на широк спектар прашања поврзани со безбедноста, вклучувајќи ги човековите права, контрола на вооружувањето, мерки за градење доверба и безбедност, национални малцинства, демократизација, одржување ред во стратегиите, спротивставување на тероризило и економски активности и активности од областа на животната средина. Таа е кооперативна затоа што сите земји учеснички во телата и активностите на ОБСЕ се еднакви според статусот. Одлуките се донесуваат со консензус врз политичка но не и правно обврзувачка основа.

ЗЕМЈИ УЧЕСНИЧКИ ВО ОБСЕ: Албанија, Андора, Ерменија, Австрија, Азербејџан, Белорусија, Белгија, Босна и Херцеговина, Бугарија, Канада, Хрватска, Кипар, Чешка Република, Данска, Естонија, Финска, Франција, Грузија, Германија, Грција, Светата столица, Унгарија, Исланд, Ирска, Италија, Казахстан, Киргистан, Летонија, Лихтенштајн, Литванија, Луксембург, Поранешна Југословенска Република Македонија, Малта, Молдавија, Монако, Црна Гора, Холандија, Норвешка, Полска, Португалија, Романија, Руска Федерација, Сан Марино, Србија, Словачка, Словенија, Шпанија, Шведска, Швајцарија, Таџикистан, Турција, Туркменистан, Украина, Обединетото кралство на Велика Британија и Северна Ирска, Соединетите американски држави, Узбекистан
ПАРТНЕРИ ЗА СОРАБОТКА: Авганистан, Јапонија, Монголија, Република Кореја, Тајланд
МЕДИТЕРАНСКИ ПАРТНЕРИ ЗА СОРАБОТКА: Алжир, Египет, Израел, Јордан, Мароко, Тунис

Материјалите во оваа публикација служат само са цели на општо информирање, обезбедени врз основа „како што е“, без гаранции од каков било вид, вклучувајќи соодветствување за каква било посебна намена. ОБСЕ, посебно, не дава никакви гаранции во поглед на точноста или целосноста на информациите во оваа публикација. Ставовите, наоите, толкувањата и заклучоците изразени овде се оние на авторот/авторите и не ја претставуваат по правило официјалната позиција на ОБСЕ и/или нејзините држави учеснички. До оној степен којшто е дозволен со закон, ОБСЕ не прифаќа никаква одговорност за каква било загуба, штета, одговорност или трошок предизвикани или претрпени, кои можат да се јават како резултат на, или во врска со, употребата на информациите содржани во оваа публикација.

Организацијата за безбедност и соработка во Европа работи на стабилноста, напредокот и демократијата во 56 држави преку политички дијалог во врска со заедничките вредности и преку практична работа којашто создава трајна разлика.

Канцеларија на Специјалниот претставник и координатор за борба против трговија со луѓе

Wallnerstr. 6, 1010 Vienna, Austria

Tel: +43 1 51436 6921

Fax: +43 1 51436 6299

email: info-cthb@osce.org

www.osce.org/cthb